hec omnia ſoli intellectui diuino reſeruant̃.
Ecc̃i. viij. Intellexi ꝙ oīm opeꝝ dei nō poſſit
homo inuenire rationē. Et Iob. Forte veſti-
gia dei ꝯp̄hēdes ⁊c̃. ¶ Eſt ſcd̃o qd̄daꝫ deſide-
riū hoīs ſc̄m ꝙ h̄t rōeꝫ q̄ inferiora diſponē p̄t
qd̄ quidē adipiſcūt hoīes ꝑ ſtudiū actiue vite
Quod deſideriū ad hoc eſt p̄ncipalit̃. vt tota
vita hoīs ſc̄m rationeꝫ diſponatur. quod ē vi-
uere ſc̄m virtutem. Cuiuſlibꝫ em̄ virtuoſi fi-
nis ī operādo. eſt ꝓprie virtutis bonū ſicut ō-
tus vt fortiter agat. Hoc autem deſideriū tūc
implebit̃. q̄a ratio erit ī ſummo vigore diui-
no lumīe illuſtrata. ne a recto deficere poſſit.
¶ Cōſequūt̃ aūt ciuilem vitā etiā q̄dam bona
quibꝫ homo indiget ad ciuiles opatōnes. ſicut
honoris ſublimitas: quē hoīes inordiate ap-
petētes ambitioſi ⁊ ſupbi fiūt. Ad ſummū aūt
honoris altitudinē hoīes ꝑ illam dei viſioneꝫ
ꝑducūtur. inq̄tū deo quodāmodo vniūt̃. Et
ꝓpter hoc ſicut deꝰ rex ſeculoꝝ d̄r: ita ⁊ beati
deo cōiūcti reges dicūt̃ Apoca. xxij. Regna-
būt cum xp̄o. Et alubi videlicet beati dicunt.
Feciſti nos deo nr̄o regnū. ⁊ ſacerdotes. i. re-
ges. ¶ Cōſequit̃ ciuilem vitā. et aliud appeti-
bile. ſ. fame celebritas. ꝑ cuiꝰ inordinatū appe-
titū efficiūt̃ hoīes inanis glorie cupidi. Bt̄i
autem ī illa viſione celebres reddūt̃. non ſc̄m
hoīm viatoꝝ modū: ſed beatoꝝ. Et idō frequē-
tiſſime illa beatitudo ī ſacra ſcriptura gloria
noīat̃. ſicut ī p̄s. d̄r. Exultabūt ſācti ī gloria
⁊c̃. ¶ Eſt et aliud ī ciuili vita appetibile. ſ. di-
uitie. ꝑ cuiꝰ inordinatū appetitum et amorem
multi efficiūt̃ illiberales ⁊ iniuſti. In illa aūt
beatitudine eſt oīm bonoꝝ ſufficiētia. inq̄tū
beati fruūt̃ illo qui ꝯprehēdit oīm bonoꝝ ꝑ-
fectōnem: ꝓpter qd̄ d̄r Sapi. vij. Venerūt mihi
oīa bona pariter cū illa. Et ī p̄s. Gloria ⁊ di-
uitie ī domo eiꝰ. ¶ Eſt aliud hoīs deſideriuꝫ.
quod eſt ſibi ⁊ alijs aīabꝫ cōe. vt. ſ. delectatōi-
bus ꝑfruat̃: qd̄ hoīes maxime ꝯſequūt̃ ſc̄m
vitā voluptuoſam. ⁊ per cuiꝰ immoderātiam
homīes efficiūtur intempati et incōtinētes.
In illa vō felicitate. delectatō ꝑfectiſſima tā-
to erit ꝑfectior ea que eſt ſc̄m ſenſū. qua etiaꝫ
bruta aīalia perfruūtur: quāto intellectꝰ eſt
altior ſenſu. tanto etiam illud bonū ī quo de-
lectabimur maiꝰ eſt om̄i ſenſibili bono. ⁊ ma-
gis intimū ⁊ magis cōtinue delectans: quāto
etiam illa delectatio eſt magis pura ab omni
permixtione cōtriſtātis: de qua dicitur ī p̄s.
Inebriabūtur ab vbertate domꝰ tue ⁊ cetera.
¶ Eſt et naturale deſiderium om̄ibus rebus
cōmune. per qd̄ cōſeruatōnem ſui deſiderant.
ſc̄m ꝙ eſt poſſibile: ꝑ cuius immoderātiā ho-
mines reddūtur timidi et nimis ſibi a labori-
bus parcentes. Quod deſideriū tūc oīno cō-
plebitur. qn̄ beati ꝑfectaꝫ ſempiternitatē cō-
ſequētur. ab om̄i nocumento ſecuri. ſc̄m illud
Iſa. xlix. Et Apocal'. xxj. Nō eſuriēt ampliꝰ
neqꝫ ſitiēt ⁊c̃. Et ſic patꝫ ꝙ ꝑ diuinā viſioneꝫ
ꝯſequūt̃ intellectuales ſubſtātie verā felici-
tatem: in quo oīno deſideriū quietat̃. et ī q̄ ē
plena ſufficiētia omniū bonoꝝ. q̄ ſc̄m Areſt.
ad felicitateꝫ requirit̃. In hac vō vita nil eſt
adeo ſimile felicitati ſupne. ſicut cōtemplatō
veritatis: put h̄ eſt impoſſibile. Hinc ⁊ Aug.
in vlti. de ciui. dei ait. Quāta ibi felicitas: vbi
nullū malum aderit. nullū bonū latebit: erit
deꝰ omnia ī om̄ibus. Et infra. quid eſt em̄ qd̄
dn̄s ꝑ ꝓp̄haꝫ ait. Ero illoꝝ deus imperpetuū:
niſi ero eis vn̄ ſatientur. Ero eis quicq̄d ho-
neſte ab hom̄ibꝫ deſiderari p̄t. Ero illis ſalus
⁊ vita. gloria ⁊ honor. victoria ⁊ copia. pax ⁊
om̄e bonū. Et ī fine. Vacabimus ⁊ videbimꝰ.
videbimus et amabimꝰ. amabimꝰ ⁊ laudabi-
mus. Iuxta illud p̄s. Beati qui habitāt ī do-
mo tua dn̄e: ī ſcl'a ſcl'oꝝ laudabūt te;

¶ Titulus octauus de fide.
Fides ſumit̃ octo modis. ¶ Capi. I.

Demū de fide agēdū
de qua ap̄ls ad He-
breos. xj. Sine fide impoſſibi-
le eſt placere deo. Sed ſciēdū
ꝙ fides ſumitur m̄ltipliciter.
Primo quidē ꝓ ꝯſcientia. Iu-
xta illud ad Ro. xiiij. Omne qd̄ nō eſt ex fide
pctm̄ eſt. Qd̄ verbū tractās Grānꝰ. xxviij. q.
j. omēs. §. Ex his itaqꝫ: exponit. i. om̄e quod
eſt contra ꝯſcientiam peccatū eſt. Et ſic etiaꝫ
ſumitur ī regl'a iuris. poſſeſſor male fidi ⁊c̃.
de reg. iur̃. li. vj. Secūdo ſumitur fides ꝓ ca-
ſtitate ſeruāda thori cōiugalis. Vn̄ Auguſt.
xxvij. q. ij. ait. Omne bonum nuptiarum fuit
in illis parētibus xp̄i. ſ. proles. fides. et ſacra-
mētum. Fides quia nullum adulterium ⁊c̃.
Tercio ſumitur ꝓ pactione ſeu promiſſione.
ſc̄m ꝙ dicit Augꝰ. ꝙ fides quādo hoſti ꝓmitti-
tur ſeruāda eſt. xxiij. q. j. Noli. Quod eſt verꝫ
ſi promiſſio eſt licita. Nam vt dicit Iſidor. In
malis ꝓmiſſis reſcinde fideꝫ. Et iterum. Si is
cui facta eſt promiſſio. et ipſe ſeruet fidē pro-
miſſam. Nam dicit regula iuris. Fruſtra ſibi
petit fidē ſeruari ⁊c̃. de reg. iur̃. li. vj. Quarto
ſumit̃ fides ꝓ fidelitate. i. debita adimpletiōe
⁊ diligenti executione ſuper promiſſione fa-
cta. tacita vel exp̄ſſa. Et ſic ponit̃ ab apoſto-
lo fides. i. fidelitas inter fructꝰ ſp̄ūs. ad Gal'.
v. ſc̄m vnam expoſitionē. b' Tho. Et reducitur
fidelitas ad virtutem veritatis moralē: ⁊ ab
ea denoīatur ſeruus vl' diſpēſator fidelis ſc̄m
euangeliū ⁊ apoſtolum. Et ad hāc virtutem
pertinēt ſecūda ⁊ tercia acceptio. Quinto ſu-
mitur fides ꝓ equitate in actōnibꝫ ꝯſiderata.
Inſtit. de act. §. actōnū alie ſūt bone fidi. alie
ſtricti iuris. Et ſc̄m hoc dicit lex. ꝙ vbi bona
fide agitur. nō eſt de apicibꝫ legis diſputādū.
Et ſc̄m hoc etiam intelligi poteſt illa regula

Bona fides nõ patitur vt ſemel exactũ iterũ exigatur. de reg. iur. li. vj. Sexto ſumit̃ fides ꝑ vna ex gratijs ḡtis datis. q̃s ponit Apl's. j. ad Cor. xij. cõis bonis et malis. Ubi dr̃. Alij dat̃ fides ĩ eodem ſpũ. Sumitur eñi ibi fides. ꝑ quadã emineñti certitudine eorũ q̄ ſt̃ fidei. Septimo ſumitur fides cõiter ꝑ quodaʒ habitu. quo q̃s firmiter aſſentit ſñ formidine ꝺ oppoſito. his q̄ clare nõ videt. quecũq3 ſint illa: puta. cũ q̃s firmiter credit taleʒ eſſe patrẽ vel matrẽ ſuã vel verbis alic⁹ ſapiẽtis. Et ſic Grego. in. iiij. dialogorũ dicit. ꝙ infidelis habet fidem. ſ. de parentib⁹ ſuis et hmõi. Sʒ hoc de ſe nõ eſt meritoriũ ẜm Tho. prima ſecũde. Octauo ſumit̃ fides pro virtute theologica. ꝺ q̄ dr̃. j. ad Cor. xiij. Nũc manẽt fides. ſpes. caritas. Sed ẜm iſtã vltimã acceptiõem. Fides qñq3 ſumitur ꝑ habitu talis virtutis caritate informata. Et ſic ſumit̃ ĩ Hiere. Dñe ocl'i tui reſpiciunt fidem. Et Oſee. Deſponſabo te mihi in fide. Aliqñ ſumit̃ ꝑ habitu informi. vt ibi. j. ad Cor. xiij. Si habuero fideʒ ita vt mõtes trãſferã ⁊c̃. Et Jacob. Fides ſñ opib⁹ mortua eſt. qđ vtiq3 donũ dei eſt. ſed inſufficiens ad ſaluteʒ. Aliqñ ſumit̃ fides ꝑ ipõ actu talis virtutis. Unde Aug. Quid eſt fides. niſi credere qđ nõ vides? Et illud Grego. Fides ñ habet meritũ: cui humana ratõ p̃bet experimẽtũ. Meritũ eñi nõ acquirit̃ ex habitu. ſed ex actu. Fides aliqñ ſumit̃ ꝑ obiecto. ſeu materia eorũ que ſũt fidei. vt ĩ ſimbolo Athanaſij. Hec eſt fides catholica vt vnũ deũ ĩ trinit. ⁊c̃. Fides aliqñ ſumit̃ improprie ꝑ viſiõe clara in patria diuinorũ. Ad Ro. j. Ex fide ĩ fidem. i. ex fide preſentiũ ĩ fidẽ. i. viſioneʒ futurorũ. Et hoc dr̃ ꝑpter certitudinẽ. Aliqñ ſumitur ꝑ ſig̃ diſtinctiuo fideliũ ab alijs. i. baptiſmo. di. xlv. de iudeis. Uñ cũ a baptizãdo q̄ritur. Quid petat? Rñdet fidẽ. i. baptiſmi ſacramẽtũ. Hec q̄ſi oĩa habẽt ĩ glo. ſup ti. j. decretaliũ. ſ. de ſũma. trini. ⁊ fi. catho. quibuſdam tamen additis.

De ipſa aũt fide prout .§. j.

eſt virtus theologica nũc tractãdũ. Et primo de ei⁹ cauſa ⁊ effectu. ſecũdo de ei⁹ habitu ſeu ſubiecto. tercio de ei⁹ actu. q̄rto de ei⁹ obiecto.

Querit̃ ḡ p̄mo vñ cauſet̃ fides ĩ homine. Rñdet. b. Tho. ſcđa ſcđe. q. vj. Ꝙ cauſat̃ a deo interi⁹ mouẽte mẽte ꝑ grãʒ q̄tũ ad aſſenſum. qui eſt p̄ncipalis act⁹ fidei. Uñ apl's ad Ro. ij. Gratia ſaluati eſtis ꝑ fidẽ. et nõ ex vobis ne q̃s glorieẗ: donũ eñi dei eſt. Secũdario et inſtrumẽtaliter cauſat̃ etiã a q̃buſdaʒ alijs. vt ĩ viſione miraculi. auditiõe doctrine et hmõi. Pro cui⁹ declaratiõe ſciendũ. ꝙ cauſe tres cõcurrũt ad fidẽ. Superior. i. credẽdorũ reuelatio. Exterior. ſ. miraculorũ viſio vl' rationũ circa fidẽ ꝑſuaſio. Interior. ſ. ad ea mentis aſſẽſio.

Q̄tum igit̃ ad primum oportet ꝙ illud ſit a deo. Ea eñi q̄ ſũt fidei. excedũt rationẽ hũanam. vñ non cadũt ĩ ꝯtemplatione hoĩs niſi deo reuelãte. Sed q̃buſdã reuelãt̃ hec immediate a deo ſicut ſunt reuelata aplis ⁊ ꝓphis. Quibuſdaʒ ꝓponũt̃ a deo mittẽte fidei p̄dicatoreʒ. ẜm illud ad Ro. x. Q̃uo p̄dicabunt niſi mittãt̃. Neceſſe eſt eñi ꝙ hoĩ ꝓponãt̃ credibilia ad hoc vt aliq̃d explicite credat. Et ſic p3 ꝙ iſta cauſa ſit a deo. ſ. reuelãte et mittẽte p̄dicatorẽ.

Q̄tum ad ſcđm ſciẽdũ. ꝙ nec miraculũ viſum. nec q̄cũq3 ꝑſuaſio de fide ẽ ſufficiẽs cauſa ad credẽdũ inductiua. Qđ p3 ex hoc. q2 videtiũ vnũ et idem miraculũ. ⁊ audientiũ vnũ ⁊ eandẽ predicatoꝛẽ: vn⁹ credit. ali⁹ nõ credit. Sic p3 t̃pe aplorũ ⁊ aliorũ p̄dicãtiũ ⁊ miracl'a faciẽtiũ. Q2 ſi eſſet ſufficiẽs cauſa. oĩes credidiſſent qui vidiſſent ⁊ audiſſẽt Sed ⁊ miracl'orũ opatio principalit̃ a deo ẽ. vt p3. j. ad Cor. xij. Alij dat̃ ꝑ ſpm̃ operatio virtutis.

Q̄tũ ad tercium. ꝙ eſt mẽtis aſſenſio ad credẽda. Hãc cauſã ponebãt pelagiani eſſe liberũ arbitriũ hoĩs ſolũ. Et ꝓpter hoc dicebãt ꝙ initiũ fidei eſt ex nobis. inq̄tũ ſ. in nobis eſt ꝙ ꝑati ſum⁹ ad aſſentiẽdũ his q̄ ſũt fidei: ſed ꝯfirmatio fidei eſt a deo. ꝑ queʒ nobis ꝓponũtur q̄ credere debem⁹. Sed hoc ẽ falſũ. q2 cuʒ homo aſſentiendo his q̄ ſũt fidei. eleuetur ſup̃ naturã ſuã: oportet ꝙ hoc inſit ei ex ſupnaturali principio interi⁹ mouente volũtateʒ. Et hoc eſt deus. Nec eſt ꝯ qđ Aug. dicit. ꝙ fides ꝯſiſtit in credentiũ volũtate. q2 oportet ad hoc vt volũtas velit credere. ꝙ p̄ꝑetur a deo ꝑ gratiã ad hoc vt eleuet̃ in ea q̄ ſt̃ ſup̃ naturã ſuã Tho. vbi ſup̃. vñ ĩ Tolletano ꝯcilio dr̃. Sicut hõ ꝓprij arbitrij volũtate ſerpẽti obediẽs perijt. ſic vocãte ſe gr̃a dei ꝓprie mẽtis cõuerſione quiſq3 credẽdo ſaluat̃. diſ. xlv. De iudeis. Et q̄uis aliqñ videat̃ facẽ deus hoĩ coactionem aliquã. vt in Sauli cõuerſione ꝓſtrato ⁊ cecato: tñ ad extra eſt illđ et volũtas libera remanet. et volũtate credidit ⁊ aſſenſit vocãti. Et ſic intelligẽdũ eſt illđ Aug. xxiij. q. iiij. Qui pẽ. Fides etiã informis i. que eſt ſine caritate. eſt donũ dei. ẜm glo. j. ad Cor. xiij. Et. b. Tho. vbi ſup̃. Nõ ex eo ꝙ ẽ informis. hoc eſt ex defectu hominis. ſed ex eo ꝙ fides. Nec obſtat illud Deutro. xxxij. Dei perfecta ſunt opera. Nam fides informis etſi non ſit ꝑfecta ſimpliciter perfectiõne virtutis eſt tamen perfecta perfectiõne que ſufficit ad rationem fidei.

Ratiões ꝑſuaſiue ef- .§. ij.

ficaciter inductiue ad credẽdũ quatuor poſſunt aſſignari. q̄uis nulla earum ſit demonſtratiua. cogens intellectum ad aſſentiendũ his que ſunt fidei. Prima eſt operatio miraculorum. ſecunda eſt multiplicatio teſtimoniorum. tercia eſt toleratio tormentorum. quarta eſt propoſitio materie credendorum

Capitulum Primum

Qꝛtum ad primũ dicit ps. Oĩa opa eius. i.
dei in fide. Opera dei ꝑmaxime dicũtur opera
miracłoſa: qꝛ ſol⁹ deus ibi opaꝛ cum ſint ſupꝰ
facultatem nature. Uñ xp̃c Joh. xiiij. Pater
in me manens ipe facit opa. ſ. miraculoſa. qꝛ
ſolus de⁹ ibi operaꝛ. q. d. hoc nõ eſt opus mee
humanitatis quã videtis. ſed diuinitatis q̃ ẽ
vna cum patre. Omĩa aũt iſta opera miracu
loſa ſunt facta in fide. i. per fidẽ. et ad fidẽ in-
troducendaꝫ vel cõfirmandã. Unde ſuſcita-
to Lazaro dr̃ Joh. xi. Qꝛ multi ex his qui vi
derãt crediderũt in eũ. Et Joh. iiij. Niſi ſigna
et ꝓdigia videritis nõ creditis inquit xp̃c. Et
facto miraculo ĩ nuptijs aqua ĩ vinũ ꝯuerſa.
crediderũt in eũ diſcipuli ei⁹. dicitꝛ Joh. ij. i. cõ-
firmati ſũt magis in fide ei: naꝫ iam credide-
rãt. Et certe ſcḋm Tho. ſcḋa ſcḋe. Cum ea q̃ ſũt
fidei ſunt ſupra rationeꝫ naturalem. meli⁹ et
apti⁹ probari nõ poſſũt q̃ per operatõnes ſu-
pernaturales. cuiuſmodi ſũt opa miraculo-
rum. Siquis em̃ nũc ꝑdicaret aliquod futu-
rum ꝯ cõmunẽ curſũ naturaleꝫ: et ad ꝓban-
dum veritatem hui⁹: puta. retrogradatõꝫ ſo-
lis die craſtina fiendã. mortuũ veraciꝛ ſuſci-
taret: nonne miraculũ iſtud ſufficienter debe-
ret monere ad credẽdum firmiter illud futuꝝ
q̃uis nec oculo nec intellectu cernatur vtiqꝫ.
Sunt aũt ipſa miracula in xp̃iana religione
fidẽ proteſtantia innumerabiliter et variabi
liter et veraciꝛ operata. A principio mundi
incboata ſũt miracula. Nam Geñ. iiij. diciꝛ
ſcḋm illam lr̃aꝫ. q᷑ inflammauit de⁹ ſupꝝ Abel ⁊
munera ei⁹ videlicet ignẽ de celo mittendo. ad
cõburendũ ſacrificiũ ei⁹ ex fide xp̃i celebra-
tum. Sub Noe in opere arche multa miracu
la fuerunt. Abrahaꝫ q̃ꝫ qui credidit deo pro-
mittẽti q᷑ in ſemine ſuo omnes gẽtes benedi-
cerẽtur. qḋ eſt xp̃c. miraculis claruit in gene
ratione yſaac Geñ. xviij. Et ſanatione regis
egipti. et geraris. Multa et magna ꝓdigia fe-
cit deus per Moyſen ĩ egipto in deſerto coram
omni populo iudeoꝝ. vt patꝫ ĩ Exo. et Nũe.
pluribus capitulis. Tempore ỽo iudicũ. Jo-
ſue Gedeonis Samſonis et alioꝝ. multa mi-
ra facta per fidẽ refert apl's ad Heb. xi. Sub
regib⁹ ſigna plurima facta oſtenduntꝛ ĩ libris
regum et paliꝑo. ꝑ Dauid et Ezechiam. he-
lyam et Helyſeũ et alios. Poſt trãſmigratõeꝫ
babilonis in cui⁹ captiuitate detentus popu-
lus ille hebreoꝝ tũc fidelis nec miraculis ca-
ruit: vt patet in li. Dani. de ſocijs ei⁹ ĩ forna-
ceꝫ miſſis. Uictorie machabeoꝝ ſatis miracu
loſe videꝛ. Saluatoris autem noſtri dñi ihu
xp̃i miracula: vltra ea que narrãt euangeli-
ſte. ſũt pelagus immenſũ. vt dicit Criſ. Qui-
bus etiam atteſtatur Joſephus hiſtoriogra-
phus iudeus. Et ſibilla pagana. hec ꝓnunci-
ans vt refert Lactãti⁹. Poſtq̃ autẽ ille po-
pulus veram fidem dimiſit. nunq̃ penes ipm
ampli⁹ ſũt viſa vel audita miracła. Sed trãſ-
lata ſunt cum fide ad eccleſiaꝫ ex gentibus et
iudeis ꝯuerſis collectam. Ut patꝫ in actibus
apoſtoł. de Petro. ad cui⁹ vmbrã ſanabãtur
infirmi et alijs apl'is et ſucceſſorib⁹ eorũ. Et
Aug. in. xxi. de ciui. dei. de multis narrat tp̃e
ſuo factis. Exinde Greg. ĩ dyalogo ſuo. Uin-
cẽtius in ſpeculo ſuo hiſtoriali. Facta ſũt
autẽ miracula nõ ſolũ innũerabiliter ſed vari
abiliter ⁊ om̃i genere reꝝ. Jn corporib⁹ cele-
ſtib⁹ vt in ſtatõe ſolis ĩ celo ſub Joſue. Retro-
gradatione ſub Ezechia. Obſcuratõe innatu-
rali ĩ paſſione xp̃i. Jn elemẽtis. igne nõ ꝯbu-
rẽte tres pueros ĩ fornace. Jn aere q̃ ad plu-
uias. grãdinẽ. fulgura. coruſcatõnes. et hmõi
ſub ſamuele. moyſi ⁊ helya. Jn aq̃ diuiſa ma
ris rubri ⁊ iordanis. Jn terra q̃ apta eſt ⁊ de-
glutiuit dathan ⁊c̃. Jn brutis. ĩ plãtis. ĩ alijs
inanimatis. Jn obſeſſis a demonio liberatis.
Jn om̃i genere infirmitatũ ſanatis. Jn mor-
tuis ſuſcitatis. Uñ xp̃c Marci vlꝛ. Jn nomĩe
meo demonia eijciẽt ⁊c̃. Nõ aꝛ ficte ⁊ fallaciꝛ
vł virtute naturali ſũt facta iſta miracula fi-
dei ſicꝛ Jamnes ⁊ Mãbres magi Pharaonis ꝯ-
uertẽtes ỽgas eoꝝ ĩ ſerpẽtes et ecõuerſo ar-
te magica: ⁊ ỽtute diaboli. ſicꝛ faciet antixp̃c.
Uñ dicit apl's q᷑ ei⁹ aduẽt⁹ erit ĩ om̃ib⁹ ſignis
et ꝓdigijs mẽdacib⁹. qꝛ nõ realiter faciet ſed
tm̃ apparenter. Quedaꝫ aꝛ miracula in xp̃ia-
na religione fuerũt veriſſime et realiter fc̃a
qꝛ virtute dei nõ diaboli. Cui om̃is creatura
ſubiacet ad nutũ. Nã etſi opere demonũ poſ-
ſint fieri quedaꝫ trãſmutatõnes inſuete: non
illa q̃ ſũt ſupꝰ naturaꝫ. vt illumĩatio ceci. reſu
ſcitatio mortui ⁊ hmõi. que oĩa ſancti noſtri
fecerũt dĩuerſis tp̃ib⁹ ⁊ partib⁹ mũdi. Siq̇s autẽ
negare velit miracula facta ĩ eccl'ia. tũc vt dic
Aug⁹. in li. de ciui. dei. hoc erit mai⁹ om̃ibus
miraculis. q᷑ pene tot⁹ mũdus ꝯuerſus ſit ad
fidẽ iſtaꝫ. et ad aſſentiendũ his quib⁹ ratio ñ
ꝑtingit ſine opatione miraculoꝝ. Nam certũ
eſt ex hiſtorijs varijs. p̃res fideliũ fuiſſe infi-
deles ⁊ idolatras romanos et alios. Nũc autẽ
fideles. Uñ g̃ iſta cõuerſio? Nũquid ex eo quia
Petrus piſcator indoctus ⁊ pauꝑ potẽtia ar-
moꝝ coegerit eos. aut theſauris collatis at-
traxerit: qꝛ auꝝ et argẽtũ nõ habuit. Aut in-
doct⁹ hũane ſapiẽ verbis. q̇ nũq̃ Ciceronẽ vi-
dit. Non. Sꝫ qꝛ ꝓdigijs miris effulſit. q̇b⁹ do-
ctrinã ꝯfirmauit. ⁊ ſctimonia vite. Uñ ber.
ponit hoc vnũ eẽ ex trib⁹ maxĩe mirabilibus
factis ĩ mũdo. ſ. cõiũctio fidei cũ corde hũano.

Secundũ q᷑ oſtendit .§. iij.

veritatẽ fidei eſt multiplicatio teſtimonioꝝ.
Uñ dici poſſit illud ps. Teſtimonia tua. i. de
miſterijs fidei credibilia fc̃a ſũt nĩs. Atteſtaꝛ
em̃ his q̃ ſũt fidei naꝛa oĩs intellectiua. diui-
na angelica et humana. Nã vt diciꝛ. j Joh. v.
Tres ſũt q̃ teſtimoniũ dãt ĩ celo. ſ. ỏ factis fi-
dei pr̃. verbũ. et ſpũſſcꝰ⁹. Pater teſtimonium

reddidit dicens de xp̄o. Hic eſt filiꝰ meꝰ dile-
ctus Math. iij. In baptiſmo. Et iteꝝ ī transfi-
guratione Mat̄. xvij. Filiꝰ reddidit teſtimo-
niū de p̄re: dicēs. Ego et p̄r vnū ſumꝰ Joh. x.
Et iteꝝ opa q̄ ego facio teſtimoniū ꝑhibēt de
me: opa miraculoꝝ demōſtrabāt veritatē di-
ctoꝝ ſuorū. Cū em̄ ſolus deꝰ opereẗ ſup̄ ꝯtutē
nature. et deꝰ nō ſit auctor vel ꝯfirmator mē-
dacij: nō potuiſſet illa miracula facē. niſi ve-
ritatē dixiſſꝫ. ſꝫ deꝰ ipm̄ humiliaſſꝫ ad nihilū
deducēdo nomē eiꝰ. ſicut accidit Nabuchodo-
noſor et Holoferni. herodi ⁊ coſdroe ſe faciē-
tib9 deos. Sed xp̄c etſi ad horam ob nr̄aꝫ re-
demptionē paſſus eſt ⁊ multum vilificatꝰ: tñ
volūtarie. Et exinde dedit illi nomen qd̄ ē ſu-
per om̄e nomē. vt ī nomīe ihu om̄e genu fle-
ctatur Phil̄. ij. Et ſic ꝓ deo adoratur vt eſt.
Spūſſanctꝰ ꝑhibuit teſtimoniū ꝑ ora aploꝝ.
Vñ dixit xp̄c Joh. xvj. Cū venerit ſpiritꝰ ve-
ritatis. ille teſtimoniū ꝑhibebit de me. ꝑ p̄di-
cationē. ſ. veſtrā et miracl'oꝝ opatōꝫ ¶ Natu-
ra angelica teſtimoniū reddidit miſterio tri-
nitatis. dum apparuerunt tres viri. i. angeli
abrahe. Tres vidit ⁊ vnū adorauit Gen̄. xviij
Item Iſa. vj. Cum vidit Iſaias dn̄m ſedentē
ſup ſoliū excelſū. ⁊ audiuit ſeraphin claman-
tia ter ſanctꝰ. et poſtea dicētia ſingulariter.
dn̄s deus ſabaoth. Iteꝫ miſteriū incarnatōis
Gabriel archāgelꝰ maxime nūciauit: reſur-
rectōnis quoqꝫ mulierib9 et aſcenſionis ⁊ ad-
uentus ad iudiciū diſcipulis angeli nūciaue
rūt Mat̄. vlt. Et act̄. j. Angeli q̄ꝫ mali ſeu de-
mones teſtificati ſūt de xp̄o. clamātes cū eij-
cerētur ab obſeſſis. Quid nobis ⁊ tibi ihu fi-
li dei. ⁊c̄ Luc. iiij. Et al'ſ etiam. ¶ Natura hu
mana reddidit teſtimoniū miſterijs fidei per
om̄e genꝰ hoīm. iudeoꝝ. paganoꝝ. ⁊ xp̄iano-
rū. fideliū. ⁊ infideliū. Ex libris quidē iudeoꝝ
ſ. veteris teſtamēti. multū ꝓbabiliter et effi-
caciter. etſi nō demōſtratiue habēt teſtimo-
nia de trinitate ⁊ incarnatōe xp̄i. In p̄s. Vn-
xit te deꝰ deꝰ tuꝰ oleo leticie p̄ cōſortib9 tuis. i.
O deꝰ fili. deꝰ tuus. ſ. p̄r. vnxit oleo. i. gr̄a ſpūſ
ſancti te inq̄tum hoīeꝫ. Et in alijs pluribus
locis nominaẗ ipſe ꝑſone. Pater. ſ. ī p̄s. Ipſe
inuocabit me pater meꝰ es tu. Filiꝰ. p̄s. Dn̄s
dixit ad me filiꝰ meus es tu ⁊c̄. Spūſſanctus
p̄s. Spiritūſcēm tuū ne auferas a me. De mi-
ſterio incarnatōis pleni ſūt pſalmi. ꝑmaxime
ꝓphia Daniel' de. lxx. hebdomadib9. ſ. annoꝝ
vbi exprimiẗ tp̄s determinate future tūc in-
carnatōis. quia a tp̄e quo data fuit licētia a
Cyro rege reedificādi hieruſalē. vſqꝫ ad paſ-
ſionem xp̄i. fluxerunt. cccc. nonaginta anni.
q̄ ſūt. lxx. hebdomade annoꝝ. Ibi ī ꝓphia tā-
gitur. de incarnatione. paſſione. ⁊ deſtructōe
hieruſalem ꝑ romanos. Vt exponūt magiſē
in hiſto. ſchol'. Et pleniꝰ Nico. de lira ſup da-
niel'. reprobādo falſas expoſitōes iudeoꝝ q̄s
ibi faciūt. Joſephꝰ q̄ꝫ hiſtoriographus iudeo-
rum q̄ fuit tp̄e xp̄i. ſed ꝑſeuerās in iudaiſmo
tale teſtimoniū de xp̄o ꝓhibet. fuit illis tp̄ib9
ſapiēs vir. Si tamen eū noīare virū fas eſt.
Erat ei mirabiliū opeꝝ effector. et doctor eoꝝ
qui libēter ea que futura ſūt audiūt. Et mul-
tos ex gentib9 adiunxit ſibi xp̄c. Hic erat qui
et poſt crucē his qui eū dilexerant apparuit
iteꝝ ſm̄ q̄ ꝓphē huiuſmōi ⁊ alia de illo predi-
xerāt. Sed vſqꝫ in hodiernū diē xp̄ianoꝝ qui
ab eodē dicti ſunt. et nomen ꝑſeuerat ⁊ genꝰ.
hec ille. qui tp̄e Veſpaſiani ī bello iudaico ca-
ptus fuit. ¶ Iteꝫ ex doctrinis gentiliū hr̄. de
fide teſtimoniū. Et vt dimittamꝰ illō Virgilij
qd̄ Augꝰ. inducit. Hiero. illudit. q2. ſ. ad aliū
ſenſū dicta ſūt. Jam redit et virgo redeūt et
ſaturnia regna. Iā noua ꝓgenies e celo mit-
tiẗ alto. Et illud. Nate mee vires. mea tu po-
tētia ſolus. Et illō. Talia p̄ſtabat memorās.
fixuſqꝫ manebat. ¶ Sibilla Eritbea gētilis.
mirabile teſtimoniū et multiplex reddidit de
paſſione xp̄i vt refert Lactātiꝰ in li. inſtitu-
tionū. videlicet. In manꝰ impias infideliū ve-
niet: dabūt aūt deo alapas manib9 inceſtis ⁊
impuratō ore expuent venenatos ſputos. da-
bunt aūt ad verbera ſimpliciter ſanctū dor-
ſum. Itē colaphos accipiēs tacebit. neqꝫ co-
gnoſcat qd̄ verbū vel vñ venit. Et corona ſpi
nea coronabiẗ. Itē in eſca fel et in ſiti acetū
dedere inhumanitatis hāc mēſaꝫ. Itē templi
velū ſcindetur. ⁊ medio die nox erit tenebro-
ſa nimis in trib9 horis. Item de morte et re-
ſurrectione eius. Morte morieẗ trib9 diebus
ſomno ſuſcepto et tūc ab inferis regreſſus ad
lucē veniet primꝰ. ¶ Itē Sibilla de miracu-
lis eiꝰ ſic ait. Oīa verbo agens. omnē infirmi
tatē curans. mortuoꝝ aūt reſurrectio. erit et
claudoꝝ curſus velociſſimꝰ. Et ſurdi audiēt
et ceci videbūt. loquētur nō loquētes. Itē ea-
dem die de quinqꝫ panib9 ⁊ piſcibus marinis.
hominū milia ī heremo quinqꝫ ſatiauit. Et q̄
ſuperfuerēt fruſta tollēs. xij. cophinos imple-
uit. Ventos cōpeſcet. ſternet inſanuꝫ mare ſb
pedib9 calcatū. Itē de trinitate Sibilla. Oīm
nutritorē creatorēqꝫ dulcē ſpiritū oīb9 appo-
ſuit. et principē deoꝝ omniū fecit. Et rurſus
ī fine. Alterū dedit deꝰ fidelib9 viris honorare
videlicet filium incarnatū. ¶ Sibilla etiam
Tiburtina cuiꝰ ſimulacꝝ tenebat libruꝫ vbi
ſcriptū erat. Naſcetur xp̄c ī Bethleeꝫ. et anū-
ciabiẗ in nazareth. regēte tauro pacifico fū-
datore. O felix illa mater cuiꝰ vbera illum la-
ctabūt. Sibilla Eritbea vt refert Augꝰ. xviij
de ciuit. dei. Judicij ſignū tellus ſudore made-
ſcet. E celo rex aduenit ꝑ ſcl'a futꝰ. ſ. ī carne
veniēs vt iudicet orbē. Et h̄ nota qd̄ ait Aug.
diſ. xxxvij. Si q̄d veri Sibilla de deo aut or-
pheꝰ ceteriqꝫ gētiū vates aut ph̄i p̄dixerēt. va-
let q̄ppe ad paganoꝝ vanitatē reuincēdā: nō
ad illoꝝ auctēꝫ ꝯplectēbam. ¶ Ex doctrinis
xp̄ianoꝝ ex oī genere. lingua et natōe. et he-

breis. grecis et latīs. fides xp̄i hꝫ teſtionia: ex qͥbꝫ eiꝰ veritas oñdiť pbabiliť. Et hoc ex eorū ſapie profūditate. vite pbitate et innumeroſitate. In multis ꝯcluſionibꝫ. In dꝟſis facultatibꝫ creditur cōiter ab oīmibꝫ. quia ſic dictū eſt a ſapiētibꝫ. ¶ Doctores aūt fidei eccľie fuerūt ſapiētiores hoīes mundi in omni facultate: qui oīes errores ꝯfutauerūt. ⁊ a nullo ipi cōuicti ſūt. Quis altior Dioniſio ariopagita? Quis ī ſermonibꝫ Leone papa rutilantior? Aut Hieronimo elequētior ī ſuis epiſtoľ doctꝰ ī lingua hebraica et latina doctior. ⁊ veritatis interp̄tator? Quis Auguſtino fundatior et acutior? Affricano vel Cypriano elegātior. Aut Hilario gallico pfundior. Ambroſio italico quis pegrinior in dictis. Quis ſuauior et moralior magno Gregorio romano. Et adiuncto nazanzeno. Omittēdo ex breuitate alios grecos. Ut athanaſiū. alexādrinū. baſiliū capadocēſem epm̄. Criſoſtomū ꝯſtātinopolitanū. Cirillū. didimū. euſebiū ceſarienſem. Origenem: etſi ī aliquibꝫ errauit. Damaſcenū qͧuis ī materia pceſſionis ſpūſſancti cū grecis ſenſerit. ante tm̄ determiatōꝫ eccľie circa hoc. Unde forte potuit excuſari. Nec ignari fuerꝰt Iſidorus hẏſpalēſis. Et anglicꝰ venerabilis Beda. cū Anſhelmo eximio ī ſimilitudinibꝫ. Deuotꝰ Bernhardꝰ burgūdꝰ Proſper equitanicꝰ. Oroſius. caſſiodorus. remigius. Lactātiū lacteo ſtilo ſcribētē dimitto. quia male ſenſit cū milianiſtis de fine ſcľi. vt patet in vlti. li. inſtit. Ueniā ad modernos quorū ſtilus ita breuis cū grata facūdia celſa. clara et firma ſnia. Ut. b Thome regnicoli. Scoti. Ueneraꝰ oīes pħi. Albertum magnū theutonicū in ſcientijs ſcľaribꝫ. Taceo de alijs. Nicolao ꝺ lira hebreo. Alexāder ꝺ ales miōribꝫ. Petro de tharātaſia. et illo de palude. herueo. hugone cardinali. Roberto ordīs p̄dicatorū. Egidio. Auguſtino de anchona et alijs. qͣrū noīa ſcripta ſūt in libro vite. opera eoꝝ atteſtātur ſciētie eoꝝ. Ex hebreis doctor ille mirabilis et aſcenſor celi. Paulꝰ vas electōnis. Petrꝰ. andreas. et Johēs. Etſi an̄ pētecoſtes indoctꝰ poſtmodū illa vox fuit eiꝰ. In p̄ncipio erat verbū ⁊c̄. qđ doctꝰ Plato neſciuit. Demoſtenes eloquens ignorauit: niſi qđ deꝰ reuelauit illis ꝑ ſpiritū ſuū. O qͣ̄ fatuū eſt nō credere q̄ tales et tāti crediderꝰt: immo que deus illis manifeſtauit guſtando q̄ dixerūt. Sicut enī̄ fatuus eſſꝫ puer. qui ī carcere natus ⁊ nutritus. matre ſibi referēte de ſole. luna. et ſtellis et luce eoꝝ. que ſūt et apparēt extra carcerē iaꝫ ab ea viſis nollet credere. ex eo qꝛ ip̄e nil vidit niſi tenebras: ita: vt dic gregoriꝰ in. iiij. dialogoꝝ. ſūt hoīes fatui. qui nō credūt ſapiētibꝫ diuina p̄dicātibꝫ q̄ ipſi viderūt credēda et guſtarūt. ¶ Probitas vite cū fama efficax reddit teſtimoniū. vt experiētia docet. Quis narrare ſufficēt ſanctitatē doctorum ⁊ fidē p̄dicātiū. veritatē. modeſtiā. iuſtitiam. ⁊ caritatem. Crediť parentibꝫ vel vicinis dicētibꝫ. taleꝫ eſſe filiū talis. vbi nulla eſt certitudo. Et plerūqꝫ tales teſtificantes ſunt male vite et mēdaces: ⁊ tn̄ rationabiliter hoc crediť. al's ſequereť magna ꝯfuſio: et nō crediť tot innumeris ꝑſonis ſāctiſſimis ab oīmi mēdatō liberis. teſtificātibꝫ fidē xp̄ianā. Creditur infallāter lr̄is mercatoꝝ. qꝛ in ipis nō ſolēt mētiri. etſi al's frequēter: et nō erit credēdum dictis doctoꝝ. qui ſe cauēt a mēdatijs. ¶ Numeroſitas teſtiū innumerabilis ad hoc multū facit. Secte dꝟſaꝝ pſidiaꝝ fuerūt ī qͥbuſdaꝫ ptibꝫ tm̄. ⁊ paꝝ durauerꝰt inter ſe etiā diuerſa ſentiētes. Sed fides xp̄iana. ꝑ totum orbem diuulgata ē: qꝛ ī oīeꝫ terrā exiuit ſonus eoꝝ ⁊c̄. Petrus enī̄ p̄us ī iudea ⁊ anthiochia. demū ī italia p̄dicauit. Andreas in achaia. Jacobꝰ maior ī hẏſpania. Johānes in grecia. Thomas indiam ad fidē attraxit. Jacobus minor hieroſolimis primitiuā eccľiaꝫ rexit. Matheꝰ ethiopiā ꝯuertit. Philippus ſithiam. Bartholomeꝰ ſupiorem indiā. Simō egiptijs. Thadeꝰ in parthꝰ. et poſtea ſimul in perſida p̄dicauerūt. Mathias ꝑ iudeā Paulꝰ a irl'm vſqꝫ illiricū euāgelio repleuit. Dioniſius frāciā. Marcꝰ alexādriā. Augꝰ. cū Gregorio angliaꝫ. Et pſeuerat a principio mundi vſqꝫ in finē implicite vel explicite apud viros fideles eadē. Nec doctores ī hiis q̄ ſūt fidei diſcordāt vel ꝯriaňť. Etſi ī aliquibꝫ alijs que ad fidē nō pertinēt. diuerſa ⁊ ꝯria aliqn̄ opinenť. ſicut in alijs ſcientijs.

Tercium ꝑ quod ef- .§. iiij.

ficaciter pbať veritas fidei xp̄iane. eſt toleratio tormētoꝝ ꝑ ꝯfeſſione ⁊ cōfirmatōne ipiꝰ. Ap̄ľs ad Heb. xj. inquit de ſctis. lapidati ſūt. ſecti ſūt. ī occiſione gladij mortui ſūt. Circuierūt ī melotis et pellibus caprinis. egentes. anguſtiati. afflicti. qͥbꝫ dignꝰ nō erat mūđs. Et hi oēs teſtimonio fidei pbati inuenti ſūt. Iſtđ eſt efficaciſſimū teſtimoniū. exponere vitam ſuā ad ꝯfirmatōꝫ deoꝝ ſuoꝝ. Nā vt dꝛ Job. ij. pellem ꝑ pelle et cūcta q̄ hꝫ homo dabit pro aīa ſua. i. vita ꝯſeruāda. Et hāc ipi dederūt ꝑ fidei atteſtatōne. Un̄ martir interp̄tať teſtis. Circa qđ etiaꝫ ſūt cōſiderāda. ſ. Multitudo et varietas paſſionū. Leta ſufferētia eoꝝ. et diutina ꝑpeſſio aduerſoꝝ. ¶ Tot ſūt martires effecti ꝑ fide xp̄i: vt dicit Hiero. in quadam ep̄ľa. qꝛ nō eſt dies ꝑ totū annū. exceptis kľ. ianuarij in q̄ nō poſſet numerꝰ aſſcribi qnqꝫ miliū martirū. Cū tn̄ Hieronimꝰ fuerit circa annos dn̄i. cccc. Et nūc ſumꝰ ī Milleſimoquadringētēſimoquinquageſimoquito. Nullū atꝫ genꝰ tormētoꝝ (vt arbitror) remāſit intactū. Petrꝰ deorſū crucifixꝰ. Andreas in cruce erectꝰ. Bartho. excoriatꝰ. Jacobꝰ mīor p̄cipitatus ⁊ fulloīs ptica excerebratꝰ. Johēs ī doliū

olei feruētis immiſſus. Stephan⁹ lapidat⁹. clemēs in mari ſubmerſus. Laurēti⁹ exuſtus Blaſius pectinib⁹ carbat⁹ ferreis. Sebaſtianus ſagittis ꝯfoſſus. Ignati⁹ a leone ꝑfocat⁹ Paulus cū plurib⁹ decapitatus. Petr⁹ martir gladio per lat⁹ trāſfixus. Felicitatis filij ſimiles machabeis ſeptē paſſi ſūt mēbris inciſis ī ſartaginē miſſis. Et plures martiria ipſa vicerunt ſupnaturaliter vt eis nō nocerent. Quis nō obſtupeſcat ad letam ꝯſtantiā martiꝝ. Agatha virgo gloriāter ibat ad carcerem. quaſi ad epulas inuitata: et in penis aiebat. Ego ita delector ī his. ſicut qui audit bonū nunciū. vel videt amicū diu deſideratū. Exclamabat Tiburci⁹ ſuꝑ prunas nudis plātis incedēs. Videtur mihi ſuper roſeos flores ambulare in nomine domini noſtri ihu xpi. Quis nō admiretur Vincētiū in tormētis tiranno inſultātem Datiano: qui rogū ꝗſi tribunal vltro cōſcendit et laniat⁹ viſcerib⁹ patefactis: dicebat. Infelix has epulas ſemper optaui et votis omib⁹ exquiſiui ⁊c̄. Eufemia virgo contra iudicē cōquerebatur tāq̄ iniuriā paſſa. ꝙ ipſa nobiliſſima in calcedonia ciuitate poſtponeretur ī tormētis. vel ſibi parceretur plus alijs. In paſſione Mauritij ⁊ ſocioꝝ eius. pia legitur cōtētio fuiſſe inter eos affectās ꝗlibet ad mortē. alios querebat antecedere. Tenerrime ⁊ pulcherrime virgines que quodcūq; aſpeꝝ ſolent horrere. imptérrite ſteterūt ante reges et preſides eos ꝯfūdētes et reſponſis tormēta plurima ſufferētes. Vñ tanta leticia in corde. tāta audacia ī ore. fortitudo in opere: niſi q: clare videbāt reuelante deo immēſa glorie premia eis ꝑata que fides fatetur. Nō vna vice tm̄. die. menſe. vel anno talia ſufferebant. ſed toto tempore vite ſue ad ea parati erāt. Nōne diutinū martiriū eſt ſemper cū carne pugnare. et de carne ſēꝑ per virginitatē triumphare. ei⁹ deſideria cōprimendo. que multi fecerūt et faciunt ad dei honorē fideliter. Ieiunare. orare. ſēſus cohercere. ꝑſecutōnes pati. paupertatē. infirmitatem. ignominiā. exiliū. deprebationē. et ī nllo deficere: nec odio vinci. ſed pro malo bonum reddere. magna virtus et martiriū eſt: quod boni xpiani faciūt. qđ totū eſt ad confirmationem fidei. Doctrina xpiana hoc docet. mortificare ſenſus. cohercere iraſcibilem. domare cōcupiſcibilē. regulare voluntatē. captiuare intelligentiā. paratū quottidie eſſe ad mortē pro xpo. Et intra hui⁹ aſpera quātomaior fiebat ꝑſecutio fidei. tātomagis creuit numer⁹ xpianoꝝ. Si machomet⁹ ſarracenos ⁊ alios multos populos ad ſui perfidiam et legē attraxit. Nō mirꝝ: vt dicit. b Tho. ꝯtra gentiles. quia lex illa tota carnalis et ſm ſenſualitatē eſt. quam ſūt populi procliues ſequi. Sed lex xpi. et doctrina fidei tota ſpiritualis et difficilis. et tamen magis diuulgata et ſparſa eſt ꝙ perfidia ſarracenoꝝ.

Quartum ꝙ probat ve- .§.v.
ritatem fidei xpiane eſt materia que ꝓponit credendoꝝ: fatetur em̄ de deo et digniora ⁊ ꝓbabiliora et altiora. ꝙ quecunq; ſecte vel ꝑfidie. Vnde Amb. Etſi alijs apoſtolis impatur vt laxent retia ſua: ſoli tamen Petro dicit. duc in altum. i. profundū diſputationū. Quid em̄ tamaltū. ꝙ altitudinē diuitiarū veri dei filium ſcire. et ꝓmiſſionem diuine generatōis aſſumere: quā lʒ mēs nequeat humana plene rationis inueſtigatōne comprehendere. fidei tm̄ plenitudo complectit. xxiiij. q. j. Nō turbatur. Alie nāq; ſecte de deo male ſentiūt. vl' de dei potētia: dum nō credūt ipſū ſuſcitare poſſe mortua corpora noſtra. vel ſuſcipe carnem ſeu naturā noſtrā vt pagani. Nos autē dicim⁹. q: non erit impoſſibile apud deū om̄e verbū Luc. j. Vel male ſentiūt de dei ſapiētia et ꝓuidētia. Dum nō credunt curā habere ꝓcipue de humanis vt epicuri. Nos ỽo credimus qm̄ ipſi eſt cura de omib⁹. Vel male ſentiunt quidam de bonitate dei. dum nō credūt parcere reuerſis ad penitētiā vel punire peccatores. Nos aūt firmiter tenem⁹. q: quacūq; hora peccator ꝯuerſus fuerit et ingemuerit: oīm iniquitatū ei⁹ non recordabor dicit dn̄s Ezech. xviij. Et ite: dicet. maledicti in ignem eternum. ⁊c̄ Math. xxv. ¶ Sentit ſcđo fides nr̄a ꝓbabiliora ⁊ que magis doceāt creaturā rationalem. Nā fatetur hoiē ad dei imaginē factū Geñ. j. Et ad ſimilitudinē dei monet viuere ſm conditionē noſtrā: dicēs ad Ephe. v. Eſtote imitatores dei. Et ad gloriā ſimilem ꝓmittit ꝑuenire bene viuentē. j Joh. iij. Scimus cum apparuerit ſimiles ei erim⁹. Gens iudeoꝝ et machometi ſentiūt de deo et non ꝓbabilia. Nā gens iudeoꝝ ſperat ſolum affluentiā temporalium. Gens machometi ſolas delitias corporales ex ꝓmiſſione legis. ⁊ multa cōtinet que ſūt contra omnē rationem et phiā moralem. Nil in doctrina fidei eſt ꝯtra phiā moralē: ſed nec ꝯtra naturalem. Fides etiā xpiana ad maiorē ꝑfectōē adducit ꝗtū ad deū ⁊ ꝗtū ad ꝓximū. quia predicat ea que incutiunt timorē. vt penas inferni: excitat ad amorē vt ꝑ premia immenſa beneficia redemptōnis et alia. Q̄tum ad ꝓximū quia ꝓcipit ſibi in neceſſitatib⁹ ſubuenire. Omēs diligere etiā inimicos. ſuꝑiorib⁹ obedire. nullū ledere et huiuſmōi. ¶ Fatetur etiā fides noſtra altiora de deo et nobiliora. Vnde nobiles philozophi vt Areſtoteles et Plato in his ꝗ de deo noſcibilia ſūt. fidei noſtre teſtimonium ꝑhibent. vt circa hoc. ꝙ vna ſit cauſa prima. ꝙ eterna. ꝙ ſumme potētie. ſapientie et bonitatis. Vñ ꝗtū ad iſta fides noſtra ex intimis phie ſumpta ē diſciplinis ſm Boetiū. Fidei etiam noſtre atteſtat vniuerſitas creaturaꝝ

Unus em̄ mūdus oſtēdit unū deū. Magnitu-
do potentiā. pulchritudo ſapiētiā. bonitas ꝛ
utilitas bonitatē. Primū attribuit̄ prī. ſecū-
dum filio. tercium ſpirituiſcō. Perpetuitas
creaturaꝝ atteſtat̄ dei eternitati. Oīs em̄ cā
potior eſt ſuo effectu. Nulla em̄ ſecta ſeu pfi-
dia habuit veros ꝓphetas ī om̄i genere rerū
ꝑ viſiones ſenſibiles vel imaginarias. vl' in-
telligibiles: niſi fides xp̄iana. Habuerūt aliqñ
infideles phitoniſſas ꝛ diuinos. ſed certe dia-
bolica illa erāt. et que frequēter ī mēdatio ī-
ueniebāt̄. Sed fides xp̄iana habuit ſꝑ veros
ꝓphas. Et in veteri teſtamēto apud iudeos. ī
qb; erat vera fides. de xp̄o ꝑdicētes omia xp̄i
miſteria q̄ poſtea impleta ſūt. vt patꝫ in ꝑs.
Iſa. Hiere. Ezech. Daniele ꝛ alioꝝ. Sꝫ ī no-
uo teſtamēto dīſis tꝑib; fuerūt ꝓphe. nūq̄ at̄
ī ꝓplo iudeoꝝ ampli⁹ poſt pfidiā ſuaꝫ. Et ſibi
dici pt̄ illō ꝑs. Mirabilia teſtionia tua. iō ꝛc̄.

De effectibus fidei .§. vj.

ſeu vtilitate que eſt multiplex. vt merito poſ-
ſet illud dici. Fides tua te ſaluū fecit Math.
ix. Et Luc. xviij. Et in alijs locis. Saluat em̄
remouēdo mala. adducēdo bona. ꝑducēdo ad
premia. Primo em̄ de mūdo triūphat. Scdo
in diaboli temptatōne ſupat. Tercio detrim̄-
ta euitat. Quarto purificatōꝫ aduocat. Qui-
to timoratōeꝫ cauſat. Sexto ꝯditionē dignifi
cat. Septimo exaudiri facit oꝛones. Octauo
ꝓcurari facit miraculoꝝ actiones. Nono cō-
ducit ad ſupnas retributōes. ¶ Q̄tū ad ꝑmū
dr̄. j Joh. v. hec eſt victoria q̄ vincit mūdū fi-
des nr̄a. i. vincere facit q̄ ſūt ī mūdo. ſ. cōcupi-
ſcentiaꝫ carnis. i. delitias: cōcupiſcētiā ocu-
loꝝ. i. diuitias: et ſupbiaꝫ vite. dū videt dn̄m
ſuū credēdo crucifixū. pauperē et humilimū.
Magna em̄ gloria eſt ſequi regē factoreꝫ ſuū.
Aug. Oīa terrena ꝯtempſit hō xp̄c. vt ꝯtem-
nēda eſſe monſtraret. Mūdus ſm Aug. ī ſer-
mone. duplicē aciem ꝯ milites xp̄i ꝑducit: de-
mulcet ꝓſperis. terret aduerſis. Sed ꝑ fidem
nec extollit̄ ꝓſperis. ꝯſiderādo oīa hr̄e a deo ꝛ
amittere poſſe. ꝑcipue ꝑ elationem. vt patet
ī ſaule. dauid. ezechia. et alijs. Nec deijcit̄ ad-
uerſis intelligēdo a deo ꝓcedē q̄ errare n̄ pt̄.
et oīa ſibi ad ꝑfectū cedere. Mūdus: vt dicit̄
Joh. j. eū nō cognouit. Et ratō eſt. q: iudicat
de rebus ſm ſenſū humanū. vt rationē natu-
ralem. Et figurat̄ ꝑ cȳniphes q̄ꝝ plaga non
legit̄ curata Exo. viij. Cȳniphes em̄ de puluē
terre educti. argumēta ſūt phoꝝ. de ſubtili et
terreno ſenſu ꝓdeuntia: qui oculū fidei ledūt.
Hoc aīal: vt dicit Orige. corp⁹ cui inſederit a-
cerbiſſimo ſtimulo tenebat. vt quē volantem
quis videre nō valet. ſentiat ſtimulāteꝫ. Hoc
animal arte dialetice ꝯpatur. que minutis et
ſubtilibus verborum ſtimulis animas tenet.
et callibitate cauta circūuenit: vt decept⁹ nō
videat unde decipiatur. Hec plaga non curat̄

Idola em̄ phoꝝ remanſerūt cum idola gētiū
deſtructa fuerunt: vt ait quidā. Sed fides vi-
cit. Vn̄ legit̄ in hiſtoria Eccleſiaſtica. q̄ in q̄-
dam conſilio quidaꝫ acutiſſim⁹ phs infidelis
a peritiſſimis doctoribus noſtris cū quib; di-
ſputabat conuinci nō poterat. Tandem a q̄-
dam ſimplici et ſancto viro cum quo diſputa
uit. dicēdo ſolum ſimbolum fidei. et interro-
gando ſi ille crederet aſſenſit om̄ib;. et cōuer-
ſus eſt. Sic ergo ſaluat fides a pompis ſcl'i et
ſapientia mūdana aduerſis. ¶ Scdo ꝑ fidem
temptatōnes diaboli vincūt̄ Eph. vj. In oīb;
ſumētes ſcutū fidei ī q̄ poſſitis oīa tela inimi-
ci ignea extinguere. Hoc ſcutū hꝫ tres angu
los. ſ. premia eterna que ꝯſequit̄. vincēs ſup-
plicia ꝑpetua. que meret̄ ſi vincitur. Exēpla
ſanctoꝝ qui vicerūt et quomodo. Et Apoca.
ij. et. iij. ponitur ſepteꝫ modis. qui vicerit. ad
inſinuādum victoriam ſeptem vitiorū. de q̄b;
diabol⁹ tēptat. Si habueritis fidē: ait xp̄c. vt
granū ſinapis. dicetis huic mōti trāſi et tran-
ſibit. Mons eſt diabolus ſupbia elatus. queꝫ
q̄s facit tranſire a ſe et ab alijs in temptatōi-
bus. vt non ſuccūbat per fidem verā: q̄ñ. ſ. eſt
vt granū ſinapis videlicꝫ. parua humilitate.
tenax ſtabilitate. calida caritate. Sꝫ Lucas
tīc loco montis. Si dicētis arbori huic moro
eradicare ꝛ trāſplātare: fiet. Morus: vt expo
nit Ambro. ſignat diabolū. q: ſicut more na-
ſcunt̄ albe ꝛ ex calore nigreſcūt. ita diabolus
creatus eſt innocēs. ſed calore ambitōis effe-
ctus eſt niger ꝛ vitioſus. Petr⁹ etiā ī cano. j.
Aduerſarius veſter diabol⁹ tanq̄ leo rugiēs
ꝛc̄. Cui reſiſtite fortes ī fide. ¶ Tercio ꝑ fideꝫ
euadit quis multa mala. vt infructuoſitateꝫ
ſpūalem. Ad Heb. xj. ſine fide impoſſibile eſt
deo placere. Qui aūt non placet deo. non pōt
mereri ꝑ aliquod opus ſuum etiam de gene-
re bonorū. Quinimmo vt dicit̄ ad Ro. Om̄e
quod non eſt ex fide peccatum eſt. i. ſm glo.
Aug. Omis actio infideliū peccatum eſt. Nō
tamen ſm Tho. ſcda ſcde non eſt intelligēdū
ſimpliciter de om̄i actione. Quia in his q̄ fa-
ciunt infideles ex inſtinctu nature vel de ge-
nere bonorum: vt elemoſinam ſm dictamen
rationis. vel dando indigētibus ex compaſſi-
one. non peccant. Sed de illis operib; que ꝓ-
cedūt ex infidelitate ſua: puta. pro ſeruandis
mandatis ſue legis. vt ieiunādo temporibus
et modis prout mādat lex machometi. Ser-
uando ſabbatum vt faciunt iudei ꝛ alia feſta
eorum et ceremonias. tunc peccant ꝛ morta-
liter. Vel intelligitur omis vita eorum nega-
tiue. id eſt ſine merito. Per fidem etiam ē ca-
pax quis ſacramentorum eccleſie. per que eui
tātur multa mala ſpiritualia et temporalia.
Per fidem etiam informē eſt capax ſuffragi-
orum eccleſie. Etſi non eo modo ſicut habens
fideꝫ viuam. tn̄ aliquo modo. Nō em̄ diabol⁹
pōt ita nocere fidelibus. etiaꝫ malis qui ſunt

intra eccl'iaꝫ numero tm̄. ſicut infidelibꝫ ⁊ ex-
cōicatis. Per fidē etiam euitanť multa mala
tꝑalia et ſpūalia. Per fidē abraham exiuit ď
vr. i. igne caldeorū illeſus. Cum em̄ nō vellet
igneꝫ adorare quē caldei deum dicebāt: vt ex-
periret virtutem dei ſui. miſeť ipm ī ignē. ſꝫ
nō recepit leſionē. Aram ẟo germanus eius
et pr̄ Sare ⁊ Loth illuc miſſus qꝛ defecit ī fi-
de combuſtus eſt. Ad Heb. xj. Sācti per fideꝫ
extinxerūt impetū ignis. vt Ananias cuꝫ ſo-
cijs ī fornace. Et vincūtur bella ex merito fi-
dei et xp̄iane religionis gratia excellens bel-
lorum actuū ꝓſperitas euenit Gregor. xxiij.
q. v. Si nō. Ad Heb. xj. ꝑ fidē vicerūt regna
vt patꝫ ī Joſue. karolo magno. ¶ Quarto q̄
ad bona q̄ ꝓcedunt purificatōnem facit Act.
xv. Fide purificās corda eorum. Et magdale
ne poſt remiſſioneꝫ peccatoꝝ ſibi a xp̄o nūci-
atam dictū fuit. Fides tua te ſaluā fecit Luc.
vij. ſ. purgationem faciens peccatoꝝ. Hūc aū
effectū qūo fides ꝓducat. b Tho. ſcda ſcde. q.
vij. ſic declarat. Impuritas vniuſcuiuſqꝫ rei
in hoc ꝯſiſtit. q̄ rebꝫ viliorib9 immiſceť. Non
em̄ diciť argentū impurū ex hoc q̄ auro im-
miſceť ꝑ quod meli9 redditur: ſed ex ꝑmixti-
one ſtāni vel plumbi. Manifeſtū eſt autem q̄
creatura rationalis eſt dignior in om̄ibꝫ rebꝫ
corporalibus ⁊ tꝑalibꝫ: et ido impura reddiť
ex hoc. q̄ tꝑalibus ſe ſubijcit ꝑ amoreꝫ. et per
hoc inficiť peccato: a qua impuritate purifi-
catur ꝑ cōtrariū motū. dum. ſ. tēdit in id qd
eſt ſup̄ ſe. ſ. in deum. in quo quidē motu p̄ici-
pium eſt fides. Accedētem em̄ ad deū oportet
credere qꝛ eſt. Ad Heb. xj. Et ido p̄mū puri-
ficatōnis principiū cordis eſt fides. que ſi ꝑ-
ficiatur ꝑ caritatem formataꝫ. perfectā pu-
rificationeꝫ facit. Informis aūt excludit im-
puritatem erroris. ¶ Quinto fides cauſat ti-
morē. Vn̄ dr̄ Jacobi. ij. demones credūt et cō-
tremiſcūt. Quod ſic declarat. b Tho. ſcda ſcde
q. vij. Timor eſt quidā motus appetitiue vir-
tutis. Oīm aū appetitiuorū motuū principiū
eſt bonū vel malum apprehēſum. vn̄ oportet
q̄ timoris et oīm appetitiuoꝝ motuū ſit p̄n-
cipiū aliq̄ apprehenſio. Per fidē autē fit ī no-
bis quedā apphenſio de quibuſdaꝫ malis pe-
nalibus. que ſm̄ diuinū iudiciū a deo inferū-
tur. Et ꝑ hūc modū fides eſt cauſa timoris. q̄
quis timet puniri a deo. qui eſt timor ſeruil'.
Eſt etiam fides cauſa timoris filialis. quo q̄s
timet ſeparī a deo. vł quo quis refugit deo ſe
comparare. reuerēdo ipm inq̄tū ꝑ fidē hāc exti
mationeꝫ habem9 de ipo. q̄ ſit quoddam im-
menſū ⁊ altiſſimū bonū. a quo ſeparī eſt peſ-
ſimū. et cui velle equari eſt malū: ſed ꝑmi ti-
moris. ſ. ſeruilis cauſa eſt fides informis. ⁊ ſe-
cūdi. ſ. filialis cauſa eſt fides formata: q̄ ꝑ ca-
ritatē facit hoīem deo adherere et ei ſubijci.
Multa aūt bona ſequunť ex timoē. qꝛ qui ti-
met deū facit bona ⁊c̄. ¶ Sexto fides digniſi

cat cōditōeꝫ humanam. Nam facit aīaꝫ ſpō-
ſam dei. Juxta illō Oſee. ij. Deſpōſabo te mi-
hi in fide. vtiqꝫ magna dignitas hec eſt. Vnde
beata Agatha dicebat. Ipi ſū deſponſata cui
angeli ſeruiūt ⁊c̄. ij. ad Cor. xj. Deſpōdi vos
vni viro ⁊c̄. Facit aīaꝫ filiam dei p̄ris ꝑ ado-
ptionē Joh. j. Dedit eis poteſtatē filios dei fi-
eri his qui credūt ī nomīe eius. Ipa aīaꝫ or-
nat iuſticia. que ſm̄ phm̄ ē oīs virtus. Apl's
ad Ro. iij. Juſticia di per fidē. Et. v. c. Juſti-
ficati ex fide. Vbi ſana fides nō eſt. nō poteſt
eſſe iuſticia. qꝛ iuſt9 ex fide viuit. Aug. xxiij.
q. j. hec tria ꝑtinentia ad dignitatē ponit be-
atus Tho. in expoſitōne primi tituli decreta-
liū. Credidit Abraham deo et reputatū eſt ei
ad iuſticiā. ¶ Septimo facit exaudiri orōes
Jaco. j. Poſtulet autē in fide nihil heſitās. Et
Marci. xj. Omnia quecūqꝫ orātes petitis cre-
dite qꝛ accipietis: et fiet vobis. Exemplum ī
Alexādro magno malo qui ex fide fecit ꝯiū-
gi duos montes inſimul. vt nō poſſent capti
uati iſrahelite inde exire: vt tāgit glo. p̄io ad
Corin. xiij. ſup illud ſi habuero fidē. ¶ Octa-
uo fidei aſſcribūť miracula. ps. Oīa opa ei9.
ſ. miracl'oſa in fide. Ad Heb. xj. Per fidē ob-
durauerť ora leonū ⁊c̄. acceperūt mulieres de
reſurrectōne mortuos ſuos. vt patet de filio
Jude et ſunamitis in. iij. et. iiij. Reg. Et xp̄c.
Sicut credidiſti: fiat tibi. Et Marci vlť. Sig
autē eos qui crediderť hec ſequēť ⁊c̄ ¶ Nono
dat vitaꝫ Abacuck. ij. Juſtus me9 ex fide vi-
uit. Ad Gall'. ij. Qꝫ nūc viuo. in fide viuo filij
dei. vita. ſ. gr̄e poſtea vita gl'e. Hūc etiā effe-
ctum ponit. b Tho. ſup primo titulo decreta-
lium Joh. vj. Qui credit ī eū habeat vitā et-
nam. habēdo. ſ. fidē viuā. i. cū gr̄a que inducit
ad opa bona. Et ꝑ ꝯtrariū dicit Beda. Qui-
cūqꝫ ab vnitate fidei quomodolibꝫ ſeipos ſe-
gregāt. nec tales pctoꝝ vincl'os abſolui. nec
ianuaꝫ p̄nt regni celeſtis ingredi. xxiij. q. j.
Fides aū ſn̄ opibꝫ mortua ē Jaco. ij. Sic aīal
quāto nobili9 eſt viuū. tāto abhoīabili9 cū eſt
mortuū. vt ptꝫ ī hoīe. Ita quāto fides ē nobi-
lior cū eſt viua: tāto vituꝑabilior xp̄ianus ex
fide mortua. et dignior maiori pena ꝓpter ma
ioreꝫ ingratitudinē. Exēplū ī vitiſpatꝝ de. b.
machario q̄ interrogauit caluariā cadauēis
pagani. Si ī inferno erāt alij inferiores ⁊c̄.

¶ De habitu fidei ⁊ ei9 ꝯditōe. ¶ Capit. II.

DE habitu fidei. Et p̄io
de diffinitōe fidei ⁊ ei9 declaratōe.
Apl's ad Heb. xj. ſic diffinit fidē.
Que diffinitio ꝑfectiſſima eſt. Fi-
des eſt ſubā ſperādarum reꝝ. argumētū non
apparentiū. In qua diffinitōe apl's tria tāgit
ſ. fidei obiectū vel intuitū. obiecti vel premij
initium. attingendi modū. Primo tāgit ob-
iectū fidei. Cum dicit ſperādaꝝ reꝝ. Nā obie-
ctū fidei ē ꝑma veritas. vt nō viſa. qd ꝑtinet

ad rōnē rei ſperate. ſm illud ad Ro. viij. Qđ
nō videm⁹ ſperamus. Veritatem aūt videre. ē
ipam habere. Nō autem ſperat aliq̄s qđ iam
habet. ſed ſpes eſt de eo quod nōdū habetur.
¶ Scđo tangit obiecti vel p̄mij initiū cū di-
cit fides eſt ſbſtantia. Sicut primū em̄ in q̄-
libet genere cōtinens in ſe alia virtute. dicit̄
eſſe ſubſtātia illoꝝ. ſic fides. Nā prima incho-
atio reꝝ ſperādarū i nobis eſt ꝑ aſſenſū fidei.
que virtualiter cōtinet i ſe oēs res ſperādas.
¶ Tercio tāgit modū attingendi obiectū cū
dicit. argumētū n̄ apparētiū. Et dr̄ hic argu-
mentū. vel firma inheſio intellect⁹ ꝑ fidē ad
veritatem nō apparētē. vel ꝯiunctio intel-
lectus: eo ꝙ intellect⁹ credentis ex autoritate
diuina ꝯuincit̄ ad aſſentiēdum his que nō vi
dētur. Vel certitudo. eo ꝙ fides dubitatōē tol-
lat. Nā vbi eſt dubitatio nō pt̄ eſſe fides. Vel
poteſt ſic diuidi diffinitō hui⁹. Fides tria dr̄.
Aſpicit. efficit. ⁊ reficit. Primo quidē aſpi-
cit. ſ. primā veritatē nō habitā ſed ſperādam.
Vn̄ dr̄ ſperandaꝝ rerū. Efficit ſecūdo fides. i.
cauſa eſt faciēs res ſperādas qn̄qȝ eē i nobis
vnde dr̄ ſubſtātia. qȝ ſicut ſubſtātia eſt cauſa
ſuoꝝ accidētiū: ita fides cauſa ē ꝯſequēdi bo-
na ſperata. Tercio fides reficit ſeu allicit. Vn̄
dr̄ argumētū. i. certitudo aſſentiēdo his que
nō apparēt: et hoc eſt meritū et laus fidei. ſi
certe ⁊ indubitāter credit̄ quod non videtur
Beat⁹ aūt Tho. volēs verba apl'i ad formā dif
finitōis reducere clarā: ſic dicit. Fides eſt ha
bitus mētis. qua inchoatur vita eterna i no
bis: faciens intellectum aſſentire nō appare-
tibus. ſcđa ſcđe. q. iiij. Raẏneri⁹.

¶ Pro maiori declaratōe .§. j.

ſupdicte diffinitōis notāda ſūt quatuor. Pri-
mū ꝙ ꝑ p̄dictam diffinitōem diſtinguit̄ fides
ab om̄ib⁹ que ꝑtinēt ad intellectū. Et prio ab
opinione. ſuſpitōne. ⁊ dubitatōne. ꝑ hoc ꝙ dr̄
argumentū. Naȝ per hec tria intellect⁹ nō fir
miter inheret alicui. Per dubitatōēȝ nō ma-
gis tēdit ad vnaȝ partē q̄ꝫ ad alterā. Per opi-
nionem etſi declinet fortiter ad vnā partē. tn̄
cum formidine de oppoſito. Per ſuſpitōnem
leuiter declinat ad vnā partē. Sed per fidem
firmiter inheret credētib⁹ ſine heſitatōne. Ex
hoc autē ꝙ dicit̄ i diffinitōe nō apparētium.
diſtinguit̄ fides ab intellectu. qui eſt de p̄nci-
pijs ꝑ ſe notis. et ſciētia que eſt de cōcluſioib⁹
ꝑ demōſtratōem acq̄ſitis. per q̄ aliquid intel-
lectui fit apparēter cui⁹ nō eſt fides. Et ꝑ hoc
ꝙ dr̄ ſperādaꝝ reꝝ ſbſtātia diſtinguit̄ a fide
cōiter ſumpta. que ē etiaȝ de humanis. vt q̄s
firmiter credit parentes ſuos eſſe talē ⁊ tlēȝ.
¶ Scđm vo eſt qđ dr̄. fides reꝝ ſpandaꝝ ſba
potius q̄ꝫ diligēdaꝝ. Ex eo ꝙ dilectio pt̄ eſſe p̄-
ſentiū viſoꝝ ⁊ nō viſoꝝ. Sȝ ſpes eſt tm̄ de ab-
ſentib⁹ ⁊ nō viſis: de quib⁹ etiā eſt fides. qȝ ⁊ ſi
videāt̄ ea q̄ ſūt fidei aliq̄ mō. ſ. vt credēda. nō
tn̄ oculo corꝑali vl' intellectuali demōſtrati-
ue. ¶ Terciū ꝯſiderādū eſt ꝙ argumētū ex ꝑ-
prijs p̄ncipijs rei. facit rē apparētē. Sed ar
gumētū ſumptū ex auctē diuina. nō facit rē
apparētem. ⁊ tale argumētū ponit̄ in iſta dif
finitōne. Vbi ſciēdum ꝙ argumētū dr̄ q̄dru-
pliciter. Prio breuis enarratio ſubſequētiū.
Vel breuis collectio materie toti⁹ libri ſimul
ſumpte. Et ſic ſumit̄ i biblia vbi ꝓlogi libroꝝ
dicūt̄ aliq̄n argumēta. Scđo argumētū dicit̄
oſtēſio vel maīfeſtatō ſm illud Joh. iij. Oīs q̄
male agit odit lucē. et nō venit ad lucē vt nō
arguant̄ opa. Tercio dr̄ argumētū ratio vl'
ſillogiſm⁹ rei dubie faciēs fidē. et hoc mō ſu-
mit̄ i loicis. ſed i theologicis ecōtra. fides fac
argumentū ſeu rōēȝ. Aliq̄n etiā dr̄ mediū in
quo ſtat virtus ſillogiſmi. ſeu ꝑ qđ aliq̄d ꝓba
tur. et ſic ſumit̄ i glo. decretoꝝ. Quarto dr̄ ar
gumētū certitudo ex q̄ anim⁹ mouet̄ i aliq̄d.
et ſic fides dr̄ argumētū. ¶ Quartū vo eſt. ꝙ
aliq̄ hn̄t certitudinē ex alijs ſic̄ ꝯcluſiones ex
p̄ncipijs. Sic ex articulis fidei q̄daȝ ſequunt̄
ex articulo. vt qȝ de⁹ eſt iuſtus. reddet vnicui-
qȝ ſm opa ſua. Quedaȝ vo hn̄t certitudinē ex
ſemetipis. Et hec ſūt trib⁹ modis. Nā quedaȝ
hn̄t certitudinē rōne euidētie. ſic̄ p̄ncipia que
ſūt ꝑ ſe nota. vt de q̄libȝ eſt affirmatio vl' ne-
gatio. Scđo q̄daȝ ſūt q̄ hn̄t certitudinē ex i-
formatione ꝯſcie. Et hec eſt certitudo fidei ſi-
ue formate ſiue informis. Cū em̄ prima veri-
tas fidē inſpirat. ſic ꝯſciaȝ inflāmat: vt ſicut
aliq̄s cogit̄ ipa euidētia ꝯſentire iſti veritati.
om̄e totū eſt mai⁹ ſua ꝑte: ita cogit̄ aſſentire
his q̄ ſūt fidei. Itē ꝑ habitū infuſū fidei ipa i-
formatōne ꝯſcientie artat̄ et cogit̄ cōſentire
prime veritati ꝓpter ſe. Vn̄ ſicut negare hoc.
Om̄e totū eſt mai⁹ ſua ꝑte. eſt ꝯ ſuā cōſciētiā.
Ita negare articl'm fidei ē ꝯ ſuā ꝯſciaȝ. Ter-
cio quedā hn̄t certitudinē ſenſus ſeu experien-
tie. q̄ certitudo ē ꝑ modū guſt⁹ ⁊ tact⁹. Et tl'is
certitudo eſt in virtutib⁹ reſpectu ſuoꝝ obie-
ctoꝝ. Et i fide formata reſpectu credibiliū p̄-
me veritatis Raẏneri⁹. Et nota ꝙ nō ſolum
ita debet q̄libet firmit̄ credere ea q̄ ſunt fidei.
ext̄. de ſum. tri. ⁊ fi. ca. Nos firmiter credim⁹
et nullaten⁹ dubitam⁹. Sed etiā credē ꝙ ext̄
hui⁹ fidē i q̄cūqȝ alia ſecta ſaluari nō pt̄. Vnđ
ext̄. de fi. cath. dr̄. c. j. Vna eſt fideliū vniuer-
ſalis eccleſia. extra quā nullus oīno ſaluat̄.
Et in hui⁹ figurā omnes qui repti ſūt ext̄ ar-
cham Noe. ꝑierunt diluuio. xxiiij. q. j. Quia
ex ſola.

¶ Fidē eſſe priorē alijs .§. ij.

virtutib⁹ q̄druplicit̄ ꝓbat̄. ſ. rōne. diuiſione.
auctē. ⁊ ſilitudine. Prio rōne. Cognitio p̄ce-
dit affectōēȝ. qȝ nihil diligit̄ niſi cognitū. ſm
Aug. ſȝ fides eſt i cognitōe. cetere aūt v̄tutes i
affectōe ꝯſiſtūt. ḡ fides ē alijs v̄tutib⁹ p̄or. Itē
ſpes n̄ pt̄ hr̄i d̄ h̄titudīe. niſi credat̄ poſſibile

quia impoſſibile ſub ſpe nõ cadit. Credit̃ aũt eſſe poſſibile beatitudinem hr̃e ꝑ fidẽ. ģ fides cauſat ſpem. Volũtas etiã nõ pt̃ deũ amare qḋ pertinet ad caritatẽ. niſi intellect⁹ rectaꝫ fideꝫ habeat circa ipm̃. ģ fides cauſat veritatem. ⁊ eſt prior ea. ¶ Scḋo ꝓbat̃ hoc diuiſione ſic ſm Aug. i ſmone: q̃tuor modis ẽ aliquid prius altero. Primo eternitate ⁊ ſic ſolus de⁹ ꝑcedit oĩa. Scḋo tp̃e vt flos fructũ ꝑcedit: et ſic fides nõ eſt prior alijs virtutib⁹ infuſis. eo ꝙ omẽs virtutes diuinit⁹ ſimul infũdũtur. Tercio aliqḋ eſt pri⁹ altero perfectõne vel electõne. vt fructus ꝑcedit florẽ. ⁊ forma eſt prior materia ordine perfectionis. ⁊ perfectũ imperfecto. et actus potẽtia. Et hoc modo fides nõ eſt prior. ſed caritas eſt prior fide ⁊ ſpe eo ꝙ fides et ſpes perficiũt̃ ⁊ formãt̃ per caritatem. Quarto modo eſt aliquid pri⁹ altero origine. ſicut ſonus ꝑcedit cãtũ et lux ſplendorem. Et hoc modo fides ꝑcedit ſpem ⁊ caritatem. ſicut materia ꝑcedit formam. potẽtia actũ. imꝑfectũ perfectũ. ¶ Tercio ꝓbat̃ hoc autoritate. Nã apl's ad Heb. xj. dic. Q: fides ẽ ſubſtãtia ſperãdarum rerũ. ſꝫ ſubſtantia habet rationem ꝑmi. ģ fides eſt prima inter virtutes. ¶ Quarto ſimilitudine fundamẽti ſic ꝓbat̃. Fundamẽtũ materialiter loquẽdo eſt prius alijs q̃tum ad ordinem. qꝛ ꝑcedit alias ptes. Itẽ q̃tũ ad virtutẽ. qꝛ fundamẽtũ ſuſtinet edificiũ totũ. q̃ꝛ vtrũqꝫ per ſil'itudinẽ reperit̃ i fide Raẏneri⁹. Hinc et Grego. dicit. j q. j. Cũ Paul⁹ dicat. Fũdamentũ aliud nemo pt̃ ponere ꝑter id quod poſitũ eſt. qḋ eſt xp̃c ih̃s: cõſequẽter ꝓbat̃. qꝛ vbi xp̃c nõ eſt fũdamentũ. nullũ boni opis ſupereſt edificiũ.

Fides fuit in angelis .§. iij.

ante cõfirmationẽ vel lapſũ. ⁊ i hoĩe añ peccatũ. qḋ ſic ꝓbat. b Tho. ſcḋa ſcḋe. q. v. Cũ fides ſm apl'm ſit argumẽtũ nõ apparẽtiũ. Et ſm Aug. de his q̃ nõ vident̃. Illa ſola maifeſtatio excludit rõeꝫ fidei. ꝑ quã appet ⁊ clare videt̃ id. de q̃ principaliter eſt fides. Principale at̃ obiectũ fidei eſt virt⁹ prima. i. deus c⁹ viſio clara facit beatos ⁊ ſuccedit fidei. Cum autẽ angel⁹ añ cõfirmatõꝫ et homo añ lapſũ nõ haberẽt illã beatitudinẽ q̃ videt̃ de⁹ ꝑ eſſẽtiam: manifeſtũ eſt ꝙ nõ habuerũt ſic manifeſtã cognitionẽ. q excluderet̃ ratio fidei. Si autẽ nõ habuiſſent fidẽ. hoc eſſe nõ potuiſſet. niſi qꝛ penit⁹ erat eis ignotũ id de q̃ eſt fides. Sed eſt h̃ ꝯſiderãdũ. ꝙ i obiecto fidei aliquid eſt ibi q̃ſi formale. et aliqḋ q̃ſi materiale. Et formale quidẽ eſt veritas ꝑma. ſup̃ oĩeꝫ naturalem cognitõꝫ creature exiſtẽs. Et q̃tum ad hoc fides eſt i oĩb⁹ cõiter hñtib⁹ cognitõem de deo. beatitudine nõdum adepta. ⁊ in angelis añ cõfirmatõꝫ. Materiale eſt id qḋ ꝓponit̃ credẽduꝫ q̃ ſũt multa. qꝛ oĩes articuli ⁊ que ſequũt̃ ex illis. Et hoꝝ quedã ſunt credita ab vno que ſũt ſcita ab alio etiã i ꝑñti. Vt ꝙ de⁹ ſit vnus ⁊ ſumme bonus. et creator oĩm reꝝ ⁊ hmõi. Et q̃tũ ad iſta dici pt̃. ꝙ angel⁹ añ cõfirmationẽ et homo añ peccatũ. q̃ ad quedã miſteria de diuinis. habuit viſionẽ nõ fideꝫ. de q̃b⁹ nos habem⁹ fidẽ. Et ſm iſtũ modũ põt ſaluari opinio dicẽtiũ. ꝙ nõ habuert̃ fidẽ ꝓpt̃ manifeſtã cõtemplatõꝫ quã habebãt de diuinis. In demonib⁹ q̃ꝫ eſt fides. Iuxta illḋ Iaco. ij. Demones credũt et ꝯtremiſcũt. Habẽt aũt fidem ex hoc ꝙ intellect⁹ eoꝝ ꝯuincit̃ ad hoc ꝙ iudicet eſſe credẽdum his q̃ dicũt̃ de deo. lꝫ nõ cõicant̃ per euidẽtiam rei: ſic̃ nũc ſi aliq̃s ꝓph̃a ꝓnũciaret i noĩe dñi aliquid futurũ. et adhiberet ſignũ mortuũ ſuſcitãdo. et hoc ſig̃ vinceret intellectũ videntis. vt cognoſcẽt manifeſte hec a deo dici qui nõ mẽtit̃. licet illud futuꝝ qḋ ꝑdicat̃ i ſe euidẽs nõ eẽt: vnde ratio fidei nõ tolleretur i eo. Sic demones videntes multa manifeſta iudicia ꝑ miracula vera. et alios modos ex q̃b⁹ ꝑcipiũt doctrinaꝫ eccleſie eſſe a deo: q̃uis ipi ipas res q̃s docet eccl'ia ñ videãt: puta. deũ eẽ trinũ ⁊ vnum ⁊ hmõi. ex hoc eñi credere nõ merẽt̃. qꝛ credere eſt meritoriũ inq̃tũ volũtas mouet intellectũ ad aſſẽtiendũ credibilib⁹ ex ordine. qꝛ. ſ. vult deo ſbijci i his q̃ iubet credi. etiamſi clare nõ videat illa miracula. Sed demones nõ ſpõte credũt ſꝫ coacti ſignis. ⁊ ex ꝑſpicacitate. intellectus naturalis: ⁊ hoc eis diſplicet ꝙ ſigna ſint ita euidẽtia ꝙ cogãt̃ credere. ¶ In hereticis qui diſcredũt i vno articl'o. lꝫ i alijs nõ errẽt. nõ ẽ fides nec formata nec informis: h⁹ rõ ẽ ſm Tho. ſcḋa ſcḋe. q. v. qꝛ ſublata rõne formli obiecti fidei. fides remanere nõ pt̃ ſic̃ i alijs habitib⁹. ſic̃ etiã remota luce viſio eẽ nõ pt̃. Obiectũ at̃ fidei formale. ẽ v̓itas prima. ſm ꝙ manifeſtat̃ i ſacris ſcripturis et doctrina eccl'e. Vñ quicũqꝫ nõ inheret ſic̃ infallibili ⁊ diuine regule doctrine eccl'ie. que ꝓcedit ex veritate prima i ſacris ſcripturis manifeſtata: ille nõ hʒ habitũ fidei. ſꝫ ea q̃ ſũt fidei alio modo tenet q̃ꝫ ꝑ fidẽ: manifeſtũ ẽ autẽ ꝙ ille q̃ inheret doctrine eccl'e ſicut infallibili regl'e. oĩb⁹ aſſẽtit q̃ eccl'ia docet. Alioq̃n ſi de his q̃ eccl'ia docet q̃ vult tenet et q̃ vult nõ tenet: nõ iã inheret doctrĩe eccl'e ſic̃ infallibili regl'e. ſꝫ ꝓpe volũtati. Et ſic manifeſtũ eſt. ꝙ heretic⁹ q̃ ꝑtinaciter diſcredit vnũ articl'm fidei. nõ ẽ ꝑat⁹ ſequi i oĩb⁹ doctĩnaꝫ eccl'e. Si eñi nõ ꝑtinaciter iaꝫ nõ ẽ heretic⁹. ſꝫ ſolũ errãs. Heretic⁹ ģ q̃ ꝯ vnũ articulũ fidẽ nõ hʒ. de alijs etiaꝫ articl'is fidẽ nõ habet. ſed opinioneꝫ quãdam ſm ꝓpaꝫ voluntatem.

Fides ẽ vna ⁊ catho- .§. iiij.

lica ⁊ vera. Q̃tũ ad ꝑmũ dic apl's ad Eph. iiij Vnus de⁹. vna fides. Et dr̃ triplicit̃. Vno mõ inq̃tum ſumitur ꝓ habitu q̃ credim⁹. Sic ei eſt vna ſpecie. ſꝫ differẽs nũero i diuerſis fi-

delibus: ſicut om̄es hoīes ꝑticipatōne ſpeciei humane. ſūt vnꝰ homo ſed numero multi. Cū em̄ obiectū formale fidei ſit veritas ꝓma. cui inherendo credimꝰ. quecūq; ſub fide ꝑtinent. Jdō ſic veritas prima eſt vna. ſ. deus. ita ⁊ fides. Secūdo modo inq̄tū ſumitur ꝓ eo quod credit̄ quod eſt obiectū materiale. Et ſic etiā dr̄ vna: q: idē ē qd̄ credit̄ ab om̄ib;. etſi ſint diuerſa credibilia q̄ cōiter credūt̄. ab om̄ib; tn̄ reducunt̄ ad vnū. Q: em̄ credāt̄ aliq̄ tpaliter facta ad fidē. ꝑtinēt ī ordine ad veritatē primā. que eſt q̄d eternū. b Tho. ſcda ſcde. q. iiij. Poteſt etiā dici vna q: ad vnū veꝝ finē dirigit qui eſt deꝰ ad ip̄m poſſidēdum. ¶ Dicit̄ aūt catholica in ſimbolo Athanaſij. Hec eſt fides catholica ⁊c̄. Et ī titulo. j. decreta. de ſum. trini. et fi. catho. Ubi dicit. b Tho. ī expoſitōne ipiꝰ tituli et primi capituli. q̄ catholica dr̄ vniuerſalis. Dicit̄ aūt vniuerſalis. tū ꝓpter vniuerſaꝝ ꝓcepta regularū. tum q: eiꝰ cultus per om̄es pene mūdi termios emanauit. Hereticorū aūt errores ſub certis angulis terraꝝ includūtur. hec. b Tho. Uel etiā quia ſola de vniuerſali bono. i. deo recta tradit. et vniuerſa vitia vitare docet. et vniuerſas virtutes amplecti. ¶ Dicit̄ aūt vera. q: ita veraciter ꝓdicat. vt falſitatē cōtinē nō poſſit. Qd̄ ita ꝓbat. b Tho. ſcda ſcde. q. j. Nihil ſbeſt alicui potētie vel habitu vel actui. niſi mediāte ratōne formali obiecti. Sicut color nō pt̄ videri niſi ꝑ lumen: nec cōcluſio ſciri niſi per mediū demōſtratōnis. Sed vt dictū eſt ratio formalis obiecti fidei eſt veritas prima. Und̄ nil pōt cadere ſub fide niſi inq̄tū ſtat ſub veritate prima ſub q̄ nullū falſū ſtare pt̄. ſicut nec nō ens ſub ente. nec malū ſub bonitate. Et iō ⁊c̄. Fides autē hec. ſ. vna. catholica. ⁊ vera. ē fides eccleſie romane. Un̄ Ambro. de Cipriano ait. Nec vllam putauit verā niſi vere fidei grāꝫ. hoc eſt ī romana eccl̄ia. Nec putauit fidem eſſe in ſciſmate. Etem̄ cum ꝓpter eccleſiā xp̄c paſſus ſit. ⁊ corpꝰ eius ſit eccl̄ia: nō videt̄ ab his fides exhiberi xp̄o. a q̄b; euacuat̄ xp̄i paſſio atq; diſtrahit̄. ſ. ꝑ ſciſma. xxiiij. q. j. aduocauit. Jdē. q. ea. c. hec eſt fides. Et ſiq̄s obijceret. q̄ pt̄ quis adorare hoſtiā nō ꝯſecratā q̄a ſacerdos nō cōſecrauit vt ille extimat. Et ſic credit ibi eſſe xp̄m et nō eſt. g̃ fidei pt̄ ſubeſſe falſum. Rn̄det. b Tho. vbi ſup̄. q̄ fides credētis non refert̄ ad has ſp̄es vel illas panis: ſed ad hoc q̄ verū corpus xp̄i ſit ſub ſpeciebus panis ſenſibilis. qn̄ recte fuerit ꝯſecratū. Un̄ ſi nō eſt recte cōſec̄tū. fidei nō ſubeſt falſū.

¶ Fides aūt ī intellectu §. v.

vt in ſubiecto ꝓp̄e et principaliter cōſiſtit: ſecūdario in volūtate q̄tū ad actum eiꝰ. Quod ſic declarat. b Tho. ſcda ſcde. q. iiij. Credere q̄dem actus fidei eſt actꝰ intellectus. ſm̄ q̄ mouet̄ a volūtate ad aſſentiēdū. Procedit g̃ hꝰ actꝰ et ab intellectu et a volūtate. q̄rū vterq; natū eſt ꝑfici ꝑ habitū. Et idō oportet q̄ tā ī intellectu q̄ in voluntate ſit aliquis habitus ſi debeat actus fidei eſſe perfectus ſicut etiā ad hoc q̄ actꝰ ꝯcupiſcibilis ſit ꝑfectus. oportꝫ q̄ ſit habitꝰ prudētie ī rōne. ⁊ habitꝰ tꝑantie ī cōcupiſcibili. Nam ad ꝑfectōꝫ actꝰ q̄ ex duob; principijs actiuis ꝓcedit. requirit̄ q̄ vtrunq; actiuoꝝ principiū ſit ꝑfectū. Nō em̄ pt̄ bene ſecari. niſi ⁊ ſecās habeat artē. et ſerra ſit bn̄ diſpoſita ad ſecādum. Diſpoſitio aūt ad bene agēdum ī illis potētijs aīe que ſe hn̄t ad oppoſita. eſt habitꝰ. Et idō oportet q̄ actꝰ ꝓcedens ex his duab; potētijs tlib; ſit ꝑfectus. habitu aliq̄ ꝑexiſtente ī vtraq; potētiaꝝ. Et q: credere eſt immediatꝰ actus intellectꝰ. q: obiectuꝫ huiꝰ actus eſt veꝝ qd̄ ꝓp̄rie ꝑtinet ad intellectū: ideo oportet q̄ fides q̄ eſt ꝓpriū principiū huiꝰ actus ſit ī intellectu. vt ī ſubiecto. Dicit̄ aūt ab Aug. q̄ fides eſt incredētiū voluntate: inq̄tū actꝰ eius mouet̄ ex impio voluntatis ad aſſentiendū credibilib;. ¶ Jtēꝫ nota ſm̄. b Tho. vbi ſup̄. q̄ caritas dr̄ forma fidei: nō q̄ ſit forma intrinſeca q̄ dat eſſe rei. ſed inq̄tū informat actum eius. ſ. credere. vt ſic operetur et mereat̄. Et ad hoc facit qd̄ hr̄ de peni. di. ij §. Jtēꝫ dn̄s Amen ⁊c̄. Nihil em̄ ꝓhibet vnum actū a dr̄ſis habitib; informari. Jtem ſm̄. b Tho. vbi ſup̄. Fides informis. i. ſine caritate et formata. i. cum caritate. nō ſūt dr̄ſi habitus q̄ꝝ vno aduenientē. alter qui pꝰerat ī aīa corrūpat̄. vt quidaꝫ dixerūt. Nec etiā q̄ ambo ſit ſimul ī habēte priꝰ fidē informē. et poſtea formatam vt alij dixerūt: ſed eſt vnꝰ et idē habitꝰ nō diuerſi. Ratō eſt q: habitꝰ diuerſificat̄ ſm̄ id qd̄ per ſe ꝑtinet ad habitū. Fides aūt cuꝫ ſit ꝑfectio intellectꝰ. id per ſe ꝑtinet ad fideꝫ qd̄ ꝑ ſe pertinet ad intellectū: quod aūt ꝑtinet ad volūtatem nō ꝑ ſe pertinet ad fideꝫ. ita q̄ per hoc poſſit diuerſificari habitꝰ fidei. Diſtinctō autē fidei informis ⁊ formate. eſt ſm̄ id quod ꝑtinet ad volūtateꝫ. i. ſm̄ caritatē. Q: aūt grā aduenieēs ī eo qui habet fidē informē nō cauſet habitū fidei. ꝑ accidēs eſt ꝓpter diſpoſitōeꝫ ſubiecti: q: ſ. iam habet fideꝫ: ſed quia informem habet. format et perficit eā. Sicut ecōtrario ſecundum peccatū mortale quod quis ꝯmittit. non tollit g̃tiam. cū tn̄ cīme mortale de ſe tollat eā. Et rō ē. q: iā amiſerat ꝑ ꝓmū.

¶ Actus fidei eſt triplex. ¶ Capitulū. III.

De actu fidei. nota q̄ triplex eſt actꝰ fidei. ſ. volūtaria cordis aſſenſio. publica oris ꝯfeſſio. ſalutifera mortis ſuſceptio. Priꝰ g̃ actꝰ fidei eſt volūtaria cordis aſſenſio. dicēte Ap̄lo ad Ro. x. Corde credit̄ ad iuſticiam. Quod exponitur tripliciter. Primo ſic. Uere credē dat ſalutē: eo q̄ dat iuſticiā q̄ ē cā ſalutis. Scdo ſic. Corde credit̄ ad iuſtiaꝫ. i. ꝑ fidē

coꝛdis iuſtificat᷑ aliquis.vt.ſ.fiat de peccato
re iuſtus. Tertõ modo ſic. Coꝛde credit᷑ ⁊c̃.i.
volũtarie credit᷑.qꝛ cetera pt̃ homo nõ volẽs
credere at̃ nõ pt̃ niſi volens. Et diffiniẽs Au⸗
guſtinꝰ quid ſit credere dicit. ꝙ nl eſt aliõ q̃
cum aſſenſiõe cogitare. Pro cuius intellectu
ſex notari poſſunt. Primũ eſt quid ſit aſſenſꝰ
et quid conſenſus. Secũdo vbi hec duo.aſſen
tire.ſ.et diſſentire inueniuntur. Tercio quid
ſit cogitare.et quot modis dicit᷑. Quarto q̃s
ſit oꝛdo inter cogitare et aſſentire et ecõuer⸗
ſo. Quinto ꝙ fides conſiſtit media inter duas
cogitatõnes. Sexto ꝙ aſſentire veritati con⸗
tingit trib⁹ modis. ¶ Quãtum ad primũ nota.
ꝙ aſſenſus dicitur determinatio cogitatõnis
ad aliquid.quã cognitõnẽ vel determinatõez
cognitõis aliquid non p̃cedit. Conſenſus v̾o
dicit᷑ determinatio voluntatis ad vnũ.q̃ pre⸗
ſupponit cognitõez cũ q̃ ſimul ſentit. dum in
illud tẽdit quod ratio bonũ indicat:ita ꝙ aſ⸗
ſentire dicit᷑ eẽ intellectus.cõſentire volũta⸗
tis.hec.b Tho.ſecũda ſcõe.q.ij.Et i.iij.ſentẽ.
¶ Quãtũ ad ſcõm ſciendũ.ꝙ cũ ſit triplex ope⸗
ratio intellectus.ſ.Sĩpliciũ ſeu incomplex⸗
oꝝ apprehenſio. Secũda ꝯpoſitio et diuiſio
ſ.per affirmatõz et negatõnẽ. Tercia argumẽ⸗
tatio.ſ.de vno ĩ aliud diſcurſus. Aſſentire et
diſſentire circa fidez nõ repit᷑ ĩ p̃ma opatõne
intellectus.ſꝫ in ſcõa:eo ꝙ fides h̃t aſſenſum.
q̃ eſt determinata acceptatõ alteriꝰ partis ꝯ⸗
dictõnis. Qui eñ aſſentit.intellectum ad al⸗
terã partẽ ꝯtradictionis determinat. ¶ Quãtũ
ad tercium.ſ.quid ſit cogitare.nota ꝙ poteſt
ſumi tripliciter. Uno modo cõiter ꝓ qualibet
actuali conſideratiõe intellectꝰ.ſicut accipit
Augꝰ.in.xiiij.de trini. Secũdo modo ſumit᷑
ꝓ actuali ꝯſideratione intellectus. que eſt cũ
quadaꝫ inquiſitione animi deliberãtis. nõdũ
perfecti per plenã viſionẽ vel certitudinẽ ve⸗
ritatis:ſicut accipit Augꝰ.in.xv.de trinita.
Tercio modo ſumit᷑ ꝓ actu virtutis cogitati
ue. In ꝓpoſito ſumitur ſcõo modo. Importat
eñ diſcurſum ratõis cogitatio. qꝛ cogitare ẽ
ſimul cogitare Tho.ſcõa ſcõe.q.ij. Quõ actꝰ
intellectꝰ ſe habeat ad cogitatõz ⁊ aſſenſũ nũc
declarãdũ ¶ Quãtũ ad q̃rtũ ꝗ̃ q̃s.ſ.ſit oꝛdo inẽ
cogitare et aſſentire. Nota q̃druplicẽ modũ.
Naꝫ aliq̃n aſſenſus eſt ſñ cogitatõe vt patet ĩ
intelligente ſñ reſpectu principioꝝ.q̃ꝝum eſt
intellectus. Intelligens eñ aſſenſũ habet ſñ
cogitatõne.i.diſcurſu:qꝛ ſtatim ꝓbat ipa au⸗
dita.ſ.principia ſm̃ Boetiũ. Aliq̃n cogitatõ
eſt cauſa aſſenſus vt ĩ ſciente. Naꝫ ſciẽs et co⸗
gitatõez et aſſenſũ h̃t.ſꝫ nõ cogitatõz cũ aſſẽ⸗
ſu.ſed cogitatõneꝫ añ aſſenſũ:diſcurrit enim
mẽte ratiocinãdo.et inuẽta ratione q̃ cõclu⸗
ditur aſſentit. Dubitãs nihil h̃t de aſſenſu.ſꝫ
cogitatõnem ſolum.qꝛ in neutrã partẽ decli⸗
nat:diſcurrit tñ ratione. Suſpicãs eſt.q̃ h̃t
cogitatõez abſq̃ firma aſſenſione: ĩ vnã ptẽz

declinat magis q̃ in aliã.aliquo leui ſig̃. Ne⸗
ſciẽs neq̃ aſſenſũ neq̃ cogitatõem h̃t. Aliq̃n
cogitatio eſt ſñ aſſenſu ꝑfecto. vt in opinãte
Naꝫ opinãs h̃t cogitatõz diſcurrens ratioci⸗
nãdo:ſed nõ h̃t ꝑfectũ aſſenſũ.cũ habeat foꝛ⸗
midinem de oppoſito.etſi fortiter declinet ad
vnã ꝑtẽz. Aliq̃n aſſenſus eſt ſimul et cogita⸗
tio vt ĩ credẽte. Nã credẽs h̃t ſimul aſſenſũ fir
miter inherẽdo et cogitatõez diſcurrẽdo rõne
pꝰ aſſenſũ.q̃ oſtendit᷑ tali veritati firmiter ĩ⸗
herendum. vt magis intelligat etſi non clare
ſeu demonſtratiue videat.b Tho.ſcõa ſcõe.q.
ij. Et i.iij.ſen. ¶ Quãtũ ad quintũ nota.ꝙ fides
ꝯſiſtit media inter duas cogitatõnes.q̃ꝝ vna
voluntatẽ inclinat ad credẽdum.et hec cogi⸗
tatio p̃cedit fidez. Alia cogitatõ tẽdit ad in⸗
tellectum eoꝝ q̃ iaꝫ credit.b Tho.in.iij.ſentẽ.
¶ Quãtũ ad ſextũ nota.ꝙ trib⁹ modis aſſentit᷑
veritati. Primo qꝛ ſic aſſẽtiẽti apparet.⁊ iſte
aſſenſus opinãtis:q̃ h̃t foꝛmidineꝫ ex ꝑte aſ⸗
ſentiẽtis ſed apparẽtiaꝫ ex parte rei cui aſſẽ⸗
titur. Secũdo aſſẽtit q̃s veritati alicui.qꝛ ſic
videt᷑ eẽ ſm̃ veritateꝫ:et iſte eſt aſſenſus ſciẽ⸗
tis.q̃ h̃t ſecuritateꝫ ex parte aſſẽtiẽtis.⁊ eui⸗
dẽtiã ex ꝑte eiꝰ cui aſſentit. Tercio modo aſſẽ⸗
tit q̃s veritati.nõ qꝛ ita videt eẽ.ſ.clare:ſꝫ qꝛ
habꝫ idoneũ teſtimoniũ. Et ſic eſt aſſenſus fi⸗
dei.qui h̃t ſecuritateꝫ ex ꝑte aſſentiẽtis.q̃ nõ
dubitat ſed eſt certꝰ:defectum v̾o euidẽtie ex
ꝑte rei cui aſſentit. Et credere eſt mediũ inter
credere ⁊ opinari.et de vtroq̃ ꝑticipat ⁊ a q̃⸗
libet differt. Nã cũ ſciã ꝑticipat fides ꝑ ſecu⸗
ritateꝫ.ſꝫ differt qꝛ nõ h̃t euidẽtiaꝫ. Sed dif⸗
fert ab ea qꝛ habꝫ certitudinẽ.nõ foꝛmidineꝫ
de oppoſito.b Tho.ſcõa ſcõe.q.ij. Siq̃s ei du⸗
bitaret ꝓꝑe ſumẽdo dubitatõez.non eẽt fidel᷑.
Uñ dr̃ ex̃.de heret.c.j. Dubiꝰ ĩ fide eſt infiđ⸗
lis. Et ſignãt᷑ dictũ eſt ꝓꝑe.qꝛ large ſumẽdo ꝓ
omĩ motu dubitatõis.ſicut qui tẽptat᷑ de his
q̃ ſunt fidei:aliq̃s cum non aſſentit volũtarie
tali dubitatõni.ſꝫ habet diſplicẽtiam. nõ eſt
infidelis.

¶ Sciendum etiã ꝙ actꝰ .§.j.
fidei interioꝛ dr̃ trib⁹ modis ſm̃ magiſtꝝ ſet.
i.iij.diſ.xxiij. Credere deũ.credere deo ⁊ credẽ
ĩ deũ. Que diſtinctio oꝛiginaliter eſt Aug.ſr
Joh̃. Hec at̃ tria ſm̃.b Tho.ſcõa ſcõe.q.ij.et
i.iij.ſent.ñ ſũt dr̃ſi actꝰ fidei.ſꝫ vnꝰ ⁊ idẽ actꝰ.
hñs dr̃ſam relatõnẽ ad fidei obiectũ. Obiectũ
autẽ fidei.i.quod credit᷑.quod põt dici eẽ ens
cogitabile ſup̃ rationẽ. Primũ cui ꝓꝑt ſe dat᷑
aſſenſus. Et in hoc q̃ dicitur ſup̃ ratõnem.
ſeꝑatur ab his quoꝝ eſt credelitas ſm̃ ratõz.
vt in principijs ſcientiaꝝ. In hoc ꝙ dicit p̃mũ
ſeꝑatur ab his q̃ ſunt creature. In hoc ꝙ di⸗
citur. cui datur aſſenſus propter ſe.ſeꝑatur
ab illa cognitõe que eſt ꝑ viã ratõis. ¶ Prio
ergo credere deum eſt actus fidei.ſm̃ ꝙ intel⸗
lectus determinatur ad vnũ. Nã obiectũ fidei

eſt deus ſm q̄ in ſe ꝯſiderat̄. vel aliquid circa ipſum vel ab ipſo. Quis deum eſſe ſimpliciter poſſit demonſtrari: tamē deū eſſe trinū et vnū ⁊ alia hmōi. ſm q̄ eſt actꝰ fidei. ſ. credē deū. demōſtrari nō pt̄. ¶ Secūdo credē deo ē actꝰ fidei ſm q̄ ratō inclinat voluntatē ad aſſentiendum deo. Ratō aūt quare voluntas inclinat̄ ad aſſentiēdū his que nō videt eſt. q2 deus ea dicit. Sicut hō ī his q̄ nō videt. credit teſtimonio alicuiꝰ boni viri: qui videt ea que ipē non videt. Sic homo inducit̄ ad credēdū ꝑ ea que dicta ſūt de deo miraculis ꝯfirmata. Silr̄ fidelis credit homī de his que ſūt fidei: non quia homī. ſed inq̄tuz deus ꝑ ipm̄ loquit̄: qd̄ ex certis expimētis ⁊ miraculis colligere pt̄. Infidelis aūt nō credit deo loquēti in homīe. ¶ Tercio credē in deū eſt actꝰ fidei. ſm q̄ intellectus determinat̄ a volūtate attēdendū ī deū. Et ſic credē in deū. eſt credēdo tendē in eū. Sicut em̄ amare deū ē ſimplicit̄ actꝰ caritatis: ita amādo credē eſt actꝰ fidei. ꝑ caritatē mote ad actū ſuū. ſm. b. tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. ij. arti. ij. Unde grā nus de pe. di. ij. §. cū ergo dicit. In xp̄m credit qui caritatē habet. In xp̄m quippe credere. eſt amādo in ipm̄ tendē. Hec ē fides q̄ ꝑ dilectōez operat̄ vt diffinit aplꝰs. Et ſic credē deuz eſt ſicut materiale obiectū intellectꝰ. ſ. credere. q̄ deus ſit ⁊ hmōi. Credē deo eſt ſic formale obiectū qd̄ eſt veritas ꝑma. Et ſic credē deo ē credere vera eſſe que deꝰ dicit. eo q̄ ipē dicit. Credere in deū eſt credere ꝑ amorē ꝑme veritati. ⁊ credēdo amare eū ſuꝑ omnia. Et credere deo vt veritas. ſ. quia vera que dicit deꝰ. Credē deum. vt ꝟtuoſitas ſeu potētia. ſ. eſſe om̄ipotentē creatorē. In deū vt bonitas. i. in eiꝰ bonitatem tendē. guſtando ꝑ amorē Raynerius.

¶ De actu exteriori fidei .§. ij.

qui dicit̄ ꝯfeſſio. nota ſm. b. tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. iij. q̄ ē triplex ꝯfeſſio. Prima ē pctōrū. de qua Jaco. v. Confitemi alterutꝝ pctā vr̄a. Et hec eſt actꝰ penitētie ſeu pars ſacramēti. Secūda eſt ꝯfeſſio diuinoꝝ preconioꝝ de qua ps̄. Confitemini dn̄o qm̄ bonꝰ. et hec eſt actꝰ latrie ſeu virtutis religionis. Tercia eſt ꝯfeſſio articulorū fidei. ad Ro. x. Ore aūt ꝯfeſſio fit ad ſalutē. ⁊ hec ē actꝰ fidei. Hic aūt actus. ſ. publica cōfeſſio eoꝝ que ſūt fidei. nō eſt vbiq3 ⁊ ſemper de neceſſitate ſalutis. ſed ꝑ loco ⁊ tempore. Et de hoc habes in ſcd̄a pte. Ad hoc aūt vt talis cōfeſſio fidei ſit ad ſalutē valēs. oportet q̄ ꝯfiteatur quis fidem in recta ꝯuerſatōne fidelium Unde Hiero. Quotienſcūq3 vincimur vitijs atq3 peccatis. totiens deū negamꝰ. Et ecōtrario. Quotiēs aliquid boni agimꝰ deum ꝯfitemur. Nec ē arbitranduz illos tm̄ in die iuditij a dei filio denegādos. qui in martirio xp̄m negauerūt: ſed illos oēs quorū opere vel ſermone vel cogitatōne xp̄c negat̄. vel ꝯfeſſione nō ꝯfitet̄ xj. q. iij. eſtimāt. ¶ Eſt aūt neceſſaria talis cōfeſſio ꝓpter quatuor. Primo vt deꝰ honorificetur. Secūdo vt fides defendat̄. Tertō vt proximꝰ hedificet̄. Quarto vt īfidelis ꝯfundat̄. de q̄bus vide vbi ſuꝑ. de tertō actu fidei. ſ. ſuſceptio martirij. habes ſupra ti. iij. de fortitudine.

¶ De merito credendi. no .§. iij.

ta q̄ credere ē laudabile et meritoriū triplicit̄ ꝓbat̄ ſcz ratōe. ſilitudine. ⁊ auctoritate. ¶ Ratōne quidē ſic probat̄. Om̄is actus qui ſubicitur libero arbitrio moto a deo ꝑ grāz. ⁊ relatꝰ in deū: ē meritoriꝰ. Sz credē ē actꝰ intellectus aſſentiētis veritati diuine. ex imperio volūtatis mote a deo ꝑ grāz: ⁊ ſic ſubiacet libero arbitrio in ordine ad deū. g̊ actꝰ fidei eſt meritoriꝰ. tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. ij. Item ſic ꝓbat̄. Om̄is actus virtutis eſt laudabilis ⁊ meritoriꝰ. Sz credere eſt actꝰ fidei que ē virtus g̊ meritoriꝰ. ¶ Silitudine probat̄ ſic. Sicut ꝯſideratō actualꝭ ſcientie eſt meritoriū: tū ratōe libertatis arbitrij quia in poteſtate hominis ē conſiderare ⁊ non cōſiderare: tū ratōne finis ex pte caritatis. vt conſideratō ſcientie referat̄ ad honorē dei: vel ad vtilitatem ꝓximi in quo caſu vtrq3 ē meritorius. q̄uis in ipā ſcientia nō ſit meritum. q2 intellectꝰ captiuat̄ ad aſſentiendum veritati. nec remanet voluntas libera ad aſſentiendū. Sic in ꝓpoſito. Cū circa ea que ſunt fidei. nō cogatur intellectꝰ ad aſſentiēdū: q2 nō clare videt. ſicut per ſcientiam remanet voluntas libera ad aſſentiendū. vel nō aſſentiēdū fidei. Et ideo aſſentiēdo ꝓpter deū meret̄ Tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. ij. Augꝰ aūt ſuꝑ Joh̄. idem probat ſub ſilitudine radicis dicens. Sicut ī radice arboris nulla prorſus apparet pulchritudo. ⁊ tn̄ q̄cquid eſt in arbore pulchritudinis vel fructus ex illa procedit. Sic ex fidei hūilitate. quicq̄d meriti quicq̄d beatitudīs aīma ſuſceptura eſt ex fidei fundamento ꝓcedit. ¶ Tercio auctoritate ꝓbatur ſic. xp̄c dixit Joh̄. xx. Beati qui non viderunt ⁊ crediderunt. Sed premium nō debet̄ niſi merito. Beatitudo vō eſt vltimum ⁊ perfectū premiū. g̊ ⁊c̄. ¶ Ad predictoꝝ maiorem euidentiam nota quinq3. Primum eſt q̄ ratō humana ad ea que ſunt fidei poteſt ſe habere ad volūtatē credētis dupliciter. Uno modo antecedēter: puta cū quis nō vult credere. vel nō habet promptā voluntatē ad credendū. niſi ratōne humana induceret̄. Et tūc ratō hūana diminuit meritū. Et in hoc caſu intelligenda eſt auctoritas Gregꝰ. Fides nō hab3 meritū ⁊c̄. Secūdo mō ratō hūana ſe hab3 ad volūtatē credentis conſequēter: puta cū homo habet ꝓmptā voluntatē ad credendū. etia3 ſine ratōne. Et ex hoc q̄ diligit veritatez creditam ſuꝑ ea cogitat. ⁊ amplectitur. ſi quas ratōnes ad hoc īuenire pt̄: tūc hūana ratō non excludit meritū fidei: ſed eſt ſignuz maioris meriti Tho. ſcd̄a ſcd̄e. ¶ Secūdo notandū q̄ ea q̄ ſūt fidei ⁊ ſi ſuꝑ ratōm ſint: nō tamē ꝯtra ratōem. Et ideo querē ea que ſūt ſupra ratōz. nō eſt vitupabile ſed laudabile: quia homo deb3 ſe ad

diuina dirigere q̄tum poteſt vt dicit ph̄us. x.
ethicoꝝ Tho. in. iij. ſenten. Qn̄ tn̄ intelligēdū
eſt. cū quis querit hm̄oi timorate ⁊ moderate.
vt dicit aug⁹. ⁊ nō ſupra capacitatē ſuā. iuxta
illud. Altiora te ne queſieris Eccī. iij. ¶ Ter-
tio nota q̄ ratō naturalis in his que ſunt fidei
poteſt induci. vel cū fide vel ꝯtra fidez. Et illa
quidē ratō que ſm̄ fidem inducit̄ poteſt auge-
re meritū inq̄tum facit voluntatē magis ꝓm-
ptaz ad credendū. Ratō aūt inducta cōtra fi-
dem ad difficultatē actū addit. et ꝑ conſequēs
auget meritū. Unde manente eadem volūtate
credendi: magis meret̄ ille qui credit illud ad
quod videt multas ratōnes in cōtrariū. q̄ qui
eas nō videt: ſicut qui temptat̄ vehemēti⁹ de
luxuria vel alio vitio. ſi reſiſtat equali volun
tate magis meret̄ Tho. in. iij. ſentē. ¶ Quar-
to nota q̄ magis meret̄ ille qui credit ſine rōe
vel ſuaſione. q̄ ille qui ſuaſionem vel ratōnem
querit. manēte eadem volūtate credendi. Qō
ſic probat̄. Sicut affectus rōnalis debz ſūme
bonitati dignū amorē: ita intellect⁹ ſūme veri
tati dignam credulitatē. Sicut ergo non eſt
digna dilectio ad deū qua diligitur eius boni-
tas ſolū ꝓpter vtilitatē: ita eadē ratōne nō eſt
digna deo credulitas. qua aſſentit̄ prime veri
tati. ſolū ꝓpter ratōnis probatōem vel ſuaſio-
nem. Item ſic aliud eſt diligere ipm̄ ſine meri
tis ex ſola virtute ⁊ gracia diligentis: ſic aliud
eſt credere ex ꝓbabilitate vel euidentia ipſius
credibilis. aliud ex virtute credentis quod eſt
maioris meriti. ¶ Quinto nota q̄ credere ali-
cui ſubito ſine deliberatōne ⁊ ſine inſpiratione
et ſine motione ſufficienti. eſt leuitas mentis.
Unde dicit̄ Eccī. xix. Qui cito credit leuis eſt
corde. Credere vo alicui cū diſcretōne vel ſpi-
ratōne. vel motiuo ſufficiēti. nō eſt leuitas cor
dis: ſicut facit ille qui credit ea que ſunt fidei.
Talis eñ habet ſuffitiens motiuuz ad creden-
duz. Inducit̄ eñ auctoritate diuine doctrine
miraculis ꝯfirmate. ⁊ amplius interiori inſti-
ctu dei illuminātis. Et ideo talis nō leuiter cre
dit vt dicit. b. tho. in p̄mo contra gentiles. Et
ſcd̄a ſcd̄e. nec fidei meritum tollit Raẏneri⁹.

De magnitudine et augmēto fidei. .§. iiij.

ex eo q̄ dixit xp̄c chananee Ma
thei. xv. O mulier magna ē fides tua. Et cētu-
rioni Mat̄. viij. Nō inueni tantā fidē in iſrl̄. et
apl̄i dn̄i adauge nobis fidez. Sciendū igit̄ q̄
ex ꝑte obiecti formaliter. fides nō variat̄ nec
auget̄ nec minuit̄. q̄r obiectū fidei cū ſit veri-
tas p̄ma q̄ deus ē. ⁊ hec nō variat̄ nec auget̄.
ſic nec fides. Sz ꝯſiderādo fidē ex ꝑte ſubiecti
in quo eſt: ſic fides tū ex ꝑte fideliū. tū ex par-
te creditoꝝ variat̄. Et hoc triplici ratōe. p̄mo
ratōne conditōnis tēpis. ſecūdo ratōe diffuſi
onis lumīs. tertō ratōne diſpoſitōnis homis.
¶ Q̄tum ad p̄mū nota q̄ q̄uis ſit eadem fides
quā habem⁹ de xp̄o. ⁊ quā habuerunt antiqui
patres. tn̄ quia ipſi preceſſerunt xp̄m ⁊ nos ſe

quimur. ideo eadē fides diuerſis verbis a nobis
⁊ ab eis ſignificat̄. Nam ab eis dicebat̄ ꝑ ver-
ba futuri tp̄is. Ecce virgo concipiet et pariet
filiū Iſa. vij. Nos aūt dicim⁹ ꝑ verba preteriti
temp̄is. q̄r ꝯcepit ⁊ peperit filiū. tho. ſcd̄a ſcd̄e
q. ciij. ¶ Et notandū q̄ licet eadez fuerit fides
om̄i tp̄e de miſterio incarnatōnis apud om̄es
q̄tū ad ſubſtantiā: diuerſimode tn̄ q̄tū ad ex-
plicatōez ſm̄ diuerſitatē tēpoꝝ ⁊ ꝑſonaꝝ. Nā
ante ſtatū peccati homo habuit explicatam fi
dem de incarnatōe xp̄i. ſm̄ q̄ incarnatō ordia-
bat̄ ad ꝯuerſatōnez glorie. nō aūt ſm̄ q̄ ordi-
nabat̄ ad liberatōez a peccato ꝑ paſſionē ⁊ re
ſurrectōez. q̄r homo nō fuit p̄ſcius ſui peccati
Poſt peccatū aūt homo habuit explicatā fidē
nōſolū de incarnatōne xp̄i: ſedetiā de paſſione
⁊ reſurrectōne. quibꝫ gen⁹ humanū liberabat̄.
⁊ ante legē ⁊ ſub lege moſaẏca. aliter tn̄ ⁊ alit̄
Nam miores fidem habuerūt circa hui⁹ miſte
riū implicitā: videlicz credendo ⁊ expectādo ſa
lutē ⁊ redemptōez hoīm. modū tamē ignoran-
do ante legem. Sub lege vo perſona mediato-
ris mittēda p̄dicabat̄: ſed vtꝝ homo vel ange
lus vel deus eſſet talis. a minoribꝫ neſciebat̄.
vt dicit hugo de ſancto victore. Maiores autez
tam ante legē q̄ ſub lege fidem habuerunt ex-
plicitam de incarnatōne xp̄i. vt p̄iarche ⁊ pro
phete. Et multis eorū ſpecialis reuelatō facta
ē. vt abrahe. ẏſaac ⁊ iacob. moẏſi. dauid. ẏſaie
et alijs multis. Multi quoqꝫ gentiles diuerſis
tp̄ibus fidem habuerūt explicatā de incarna-
tōne xp̄i: quibꝫ. ſ. reuelatō facta ē. vt Iob qui
dicit. xix. c. Scio q̄ redemptor meus viuit. ⁊c̄.
Et Sibilla etiam ꝓnūciauit quedam de xp̄o.
ſ. eius natiuitatē. paſſionē. ⁊ reſurrectōnem ⁊
aduentū ad iuditiū. vt refert lactanti⁹ ī libro
inſtitutōnū. Et in hiſtorijs etiā romanoꝝ in-
uenit̄. q̄ tp̄e conſtantini imp̄atoris fuit quod-
dā ſepulchrū inuētū. in quo iacebat hō habēs
lamīaz auream ſuper pectus ſuū. in quo erat
ſcriptū. xp̄c naſcetur de virgine ⁊ credo in eū.
O ſol iterū me videbis conſtātini temporibus
Tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. ij. Tempore vo gratie reue-
late. tenent̄ tā miores q̄ maiores habere fidē
explicitā. de his que in eccleſia ꝓponūt̄: ſicut
ſunt articuli incarnatōis. Et cū ipm̄ miſteriū
incarnatōis includat in ſe miſteriū trinitatis
quia dicim⁹ de eo q̄ filius dei patris factus eſt
homo. cōceptus ex ſpūſancto. nat⁹ de virgine:
ideo neceſſarium eſt nūc etiā explicite credere
miſteriū trinitatis omnibꝫ. ſ. q̄ ſit pater et fili
us ⁊ ſpūſſanctus vnus deus. non autē quo ad
aliqs ſubtilitates circa hui⁹. tho. vbi ſupra.
¶ Et nota q̄ q̄ntomagis ꝓpinqui fuerunt xp̄o
tantomagis explicite fidez habuerunt de xp̄o
Unde greg⁹ dicit ſm̄ incrementa tempoꝝ. cre-
uit ſcientia ſanctoꝝ patrū. Et ꝓpter hoc bt̄us
Ioh̄. baptiſta. quia fuit ꝓpinquiſſim⁹ ſaluato-
ri. expreſſe cognouit aduentum xp̄i in carne.
Unde dixit de eo. Ego vidi ⁊ teſtimoniū perhi-

dui. quia hic eſt filius dei. Cognouit ad paſſio
nem eũ venturũ. Unde dixit. Ecce agnus dei.
ꝓnũtians ymolatõez eius. Nec eſt cõtra hoc. ꝙ
miſit interrogare ihm̃ ꝑ diſciplos ſuos dicẽs.
Tu es q̃ ventur⁹ es Mat. xj. tanq̃ dubitaret.
Triplex ẽ enĩ dubitatõ. Prima infidelitatis q̃
lis fuit in iudeis. Secũda ẽ tarditatis. qualis
fuit in diſcipulis euntib⁹ ĩ emaus ⁊ q̃buſdam
alijs Mat. vlt. Tercia ẽ amoris ſiue pietatis.
⁊ hec ꝓprie nõ eſt dubitatõ: ⁊ talis fuit ĩ Johe.
ſ. quidã horror quo aĩa ad modũ dubitãtis ſe
habz. Unde ambro. Johs nõ fide ſʒ pietate du
bitauit: horrebat enĩ ↄſiderare. ꝙ fili⁹ dei ad ĩ-
ferna deſcẽderet. Greg⁹ tamen aliter exponit.
videlicet ꝙ Johes interrogauerit nõ de aduẽtu
ſuo in carnẽ vel ad paſſionẽ que iã ꝓnũtiaue-
rat: ſʒ vtꝝ ꝑ ſe ad inferna deſcẽdẽt vel aliũ mit
teret ad liberãdos pr̃es. Scdm̃ Hiero. Queſi-
uit ꝑ hec ſi vellet vt ei⁹ aduẽtũ ad limbũ patri
bus nũtiaret. vt eſſet ꝓcurſor ſuus tũc ſicut h
fuerat. Hilari⁹ do ⁊ Criſ. dicũt. ꝙ ꝓdictã inq̃-
ſitõez nõ ꝑ ſe fecit. ſʒ ꝑ diſcipulis ſuis. vt ipis
videntib⁹ ſigna ei⁹ vt ↄtigit. ꝑpenderẽt ipm̃ eſ-
ſe meſſiã quod nondũ credebãt. Alij exponũt
vt nõ ſit illud interrogatiuũ. ſʒ aſſertiuũ ma-
gis. i. firmiter fateor qꝛ tu es meſſias ⁊ nõ aliũ
expectam⁹ Raynerius. Et ſic fides xpiana eſt
magne profunditatis explicite.

Variatur ſecundo fides. §. v.

ex pte fideliũ ⁊ creditoꝝ ratõne diffuſionis lu-
minis. Licet enĩ ſit eadem fides in maiorib⁹ et
minoribus ſubditis ⁊ ꝑlatis. tum ſupiores de
credendis tenent̃ habere pleniorẽ noticiam q̃
inferiores. quod ſic pt̃ probari. Explicatõ cre
dendoꝝ fit ꝑ reuelatõnez diuinã. eo ꝙ credibi-
lia naturalẽ ratõez trãſcendũt. Unde ſicut re-
uelatõ diuina quodã ordine ad angelos infe-
riores ꝑ ſupiores venit. ⁊ ad hoĩes etiã ꝑ ange
los: ita explicatõ fidei ꝑ ſupiores venit ad infe
riores homines. Sicut autez ſupiores angeli
qui illumiant inferiores de diuinis. habẽt ple-
niorẽ noticiã: ita ſupiores hoĩes ad quos ꝑti
net alios erudire de credẽdis. debẽt habere ple
niorẽ noticiã ⁊ eã magis explicite credẽ Tho.
ſcda ſcde. q. ij. Ad maiorẽ hoꝝ declaratõz no
tanda ſũt ſeptem. Primũ eſt ꝙ ad preceptũ ca
ritatis et ſi om̃es equalit̃ teneant̃. qꝛ illud eſt
de neceſſitate ſalutis: nõ ſic om̃es equaliter te
nent̃ ad credendũ explicite: quia credere expli
cite nõ eſt de neceſſitate ſalutis quo ad om̃es
eq̃lit̃. ſʒ maiores ad hoc tenent̃: qꝛ cũ habeãt
alios ex offitõ inſtruere. plura tenẽt explicite
credẽ q̃ miores Tho. ſcda ſcde. q. ij. Scdm̃ eſt
ꝙ ſimplices cũ nõ teneant̃ om̃ia explicite cre
dere. nõ ſũt examiandi de ſubtilitatib⁹ fidei. ni
ſi q̃n haberet̃ ſuſpitio de eis ꝙ ſint ab hereti-
cis deprauati. qui in his que ꝑtinent ad ſubti
litatem fidei. ſolẽt fidem ſimpliciũ deprauare.
Tho. ſcda ſcde vbi ſupra. Terciũ eſt ꝙ ſi ſim-
plices in ſubtilitatib⁹ fidei deficiãt ex ſimplici
tate. eis nõ imputat̃: ꝓcipue ſi non inueniant̃
doctrine ꝑuerſe adherere. tho. ſcda ſcde. vbi ſu
pra. Quartũ ẽ. ꝙ miores nõ habent fidem im-
plicitã in fide maiorũ. niſi maiores adhererẽt
diuine doctrine. Et ex hoc miores debẽt maio
rib⁹ adherẽ ĩ credẽdis. Unͣ aplš. j. ad Cor. iiij.
Imitatores mei eſtote. ſicut ego xpi Tho. vbi
ſup̃. Quĩtũ ẽ. ꝙ cũ hũana ↄgnitõ nõ ſit regu-
la fidei. ſed veritas diua: nõ ꝑiudicat fidei ſim
pliciũ. qui credũt eos rectã fidez habere error
maiorũ. niſi miores ⁊ ſimplices maioꝝ errori-
bus in ꝑticulari ꝑtinacit̃ adhererẽt. ↄtra vni
uerſalis eccl'ie fidẽ Tho. vbi ſupra. Sextũ ẽ ꝙ
fides vniuerſalis eccl'ie nõ pt̃ deficere. dicen-
te dño petro Luc. xxij. Ego ꝓ te rogaui vt nõ
deficiat fides tua. Et q̃tũ q̃dez ad ꝑſonã petri
intelligit̃ de defectu finali. vt. ſ. ꝙ nõ ꝑiret per
ſiſtendo in negatõis pctõ. Q̃tum ad eccleſiaz
aũt que intelligit̃ in fide petri. ſimplr̃ verꝝ eſt.
qꝛ nõ poteſt fides eccleſie deficẽ. Ratõ quare fi
des eccleſie ĩ generali deficẽ nõ pt̃ eſt: quia di-
uina prudẽtia regit̃. ſ. a ſpũſancto eã dirigen-
te vt nõ erret. Et licet papa ĩ ꝑticulari errare
poſſit. vt in iudicialib⁹ in quib⁹ ꝓcedit̃ ꝑ infor
matõez: al's in his que ꝑtinẽt ad fidem errare
nõ pt̃. ſ. vt papa in determinãdo. etiã ſi vt ꝑti-
cularis ⁊ ꝑuata ꝑſona. Unͣ magis ſtanduz eſt
ſentẽtie pape de ꝑtinẽtib⁹ ad fidẽ. quã in iudi-
tio ꝓferret: q̃ oppinioni quorũcũq3 ſapientũ.
cũ ⁊ cayphas licz malus ꝓphetauerit inſcius
Tho. in quodlib. Septimuz eſt ꝙ maiores ad
quos ꝑtinet alios erudire. tenent̃ in his q̃ ſũt
fidei. ſuo loco ⁊ tpe ratõez reddẽ: iuxta illud. j.
pe. iij. Parati ſꝑ ad ſatiſfactõz om̃i poſcẽti ra
tionẽ de ea q̃ in vobis ẽ fide ⁊ ſpe. Qđ nõ intel
ligit̃ de ratõnib⁹ demõſtratiuis. q̃ adhiberi nõ
poſſũt. ſed ꝑſuaſiuis ad inſtructõz ⁊ defẽſionẽ
ad remouẽdũ impedimẽta fidei. oſtẽdendo nõ
eſſe impoſſibile qđ in fide ponit̃. Om̃i aũt po-
ſcenti intelligit̃ de diſtributõe accomoda. ſ. de
his q̃ parati ſũt credẽ. ⁊ q̃rũt inſtrui. nõ his q̃
parati ſunt deridere. De his enĩ dixit xpc. No-
lite ſanctuz dare canibus ⁊c̃ Rayneri⁹. Hos
docet origenes prudenter eludere. transferẽdo
ſe ad aliam materiam. nõ preciſe tacendo. diſ.
xliij. in mandatis. Et ſic fides xpiana eſt ma-
gna duratione ſeu longitudine.

Certõ variatur fides. qꝛ. §. vj.

augetur vel minuitur ratõne diſpoſitõnis ho
minis. Nam fides poteſt eſt maior in vno q̃ in
alio ratõne prime veritatis. que eſt vnica ⁊ ſi-
pliciſſima: ſed ex parte nonſolũ credentoꝝ. ſʒ
⁊ ꝑſonaꝝ. rõne maioris explicatõnis vel ma-
ioris deuotõnis. vel maioris illuſtratõis diui-
ne. Ubi ſciẽdũ ꝙ fides creſcit vel ꝑficit qua-
tuor modis. Primo cognitõne q̃tum ad actuz
rõnalis. ⁊ ſic profitiens in cognitõe diuinoꝝ.
dicit̃ creſcẽ ĩ fide. Secũdo ↄſtãtia ⁊ firmitate.
q̃tum ad actum iraſcibilis. ⁊ ſic martires di-
cunt̃ ꝓfeciſſe in fide. Tertõ feruore ⁊ deuotõe.
q̃tum ad actum concupiſcibilis. ⁊ ſic feruen-
tes zelatores fidei dicũt̃ ĩ ea ꝓfeciſſe. Quarto

actione q̃tū ad actū exterioris hoĩs ⁊ ſic acti
ui dicunẽ creſcere in fide per bona opera.

Ex his oſtenditur fides .§.vij.

alicui⁹ eſſe magna. Primo vt alta de deo ſenti
at. Secūdo vt trāſitoria ꝑ premio eterno con
temnat. Tertiō vt ĩ aduerſis de deo ↄfidat ⁊ ñ
deficiat. Quarto vt a bono opere non deſiſtat.
Primo igiẽ dicitẽ fides alicui⁹ magna vt al
ta de deo ſentiat. vt habuit cēturio cui dictū ē
a dño Mat. viij. Nō inueni tantā fidē in iſrł.
Et q̃tum ad ꝑſonā ei⁹ ex eo dicitẽ. qꝛ a nullo
edoctus fuit. ⁊ tamē diuinitatē credidit. Apl̃i
aūt per verba audita ⁊ miracula viſa credide
runt. Q̃tum autē ad populū gentilē in illo cē
turione ſignatū. ex quo eccleſia ꝑ maiori pte
formata ē: vtiq꞉ altiora de deo ſentit. et magis
explicite populus xp̄ianus q̃ iudaicus in ve
teri teſtamento. Secūdo dr̃ magna vt tran
ſitoria ꝑ ea ↄtēpnat. ſicut habuit moyſes. de q̃
apl̃s ad heb. xj. Fide moyſes grādis fact⁹. ne
gauit ſe eſſe filiū pharaonis: magis eligēs af
fligi cū populo dei. q̃ temꝑalis pc̃ti habere io
cūditatē. vbi Aug⁹ maxie fidei ē ↄtempnē tpa
lem iocūditatē. Tertiō fides dicitẽ magna. vt
in aduerſis de deo ↄfidat ⁊ nō deficiat. Cui⁹ cō
trariū qꝛ fecit petr⁹. fuit ſibi dictū a dño. Mo
dice fidei q̃re dubitaſti Mat. xiiij. Cū. ſ. ambu
lās ſuꝑ aq̃s cepit mergi. Quarto dr̃ magna
cū nō deſiſtit a bono ope. vt ſi ſtatĩ cū a deo pe
tit nō accipit. ſicut fecit mł̃ier chananea: pſe
uerat ĩ ſua petitōne donec obtinēt. Et ſic pt̃ di
ci fides magna ſm dimēſiones. ſ. altitudis quo
ad p̃mū. latitudis quo ad ſcōm qḋ fit per dile
ctionē. profūditas quo ad terciuȝ qḋ fit ꝑ hu
militatē. lōgitudinis quo ad quartū qḋ fit ꝑ
ſeuerādo. Vel aliter magna dicitẽ fides ꝑ altitu
dinē ⁊ ꝓfunditatē q̃tum ad materiā: quia de
diuinitate ⁊ humanitate. Per latitudinem qꝛ
totū pene munduȝ amplectitẽ. Per longitudi
nem. qꝛ ab initō mūdi cepit ⁊ vſq꞉ in finē ſecu
li durabit. Nō ſic ꝑfidie diuerſaꝝ gentium.

De neceſſitate credēdi .§.viij.

q̃ neceſſariū ſit ad ſalutē credē ſeu habē fidem
oſtēdit xp̄c Mar. vlt̃. dicēs. Qui nō crediderit
ↄdempnabitẽ. Et Joh. iij. Qui nō credit iā iu
dicat⁹ eſt. ſ. ad eternā dāpnatōeȝ. nō ſolū in iu
ditio dei: ſed etiā eccl̃ie militātis. ꝑſuppoſita ꝑ
manētia ei⁹ in ipa infidelitate. apl̃s etiā ad he
bre. xj. Sine fide impoſſibile ē placē deo. Hoc
aūt ſic ꝓbat ſeu declarat. b. tho. ſcda ſcde. q. ij.
arti. iij. In oĩbꝫ naturis ordinatis inuenitẽ. q̃
ad ꝑfectōeȝ nature inferioris duo ↄcurrunt.
Unū qḋ ē ſm ꝓpriū motuȝ. Aliud aūt qḋ ē ſm
motū ſuꝑioris nature. Sicut aqua ſm motuȝ
ꝓpriū mouetẽ ad centrū. ſm vō motū lune mo
uetur circa centrū ſm fluxuȝ ⁊ refluxū. Silr̃
orbes planetarū ſm ꝓpriū motū mouentẽ ꝺ oc
cidēte in orientē. Motu aūt p̃mi mobilis ab ori
ente in occidētē. Sola aūt rōnalis natura cre
ata. hẽ imediatū ordinē ad deū: qꝛ cetere crea
ture nō attingūt ad aliq̃d vniuerſale. ſȝ ſolum
ad aliq̃d ꝑticulare: ꝑticipātes diuinā bonita
tē. vel ĩ eſſendo tm̄ ſic inaĩata. vel etiā ĩ viuen
do vt plante. ⁊ ↄgnoſcendo ſinglaria vt aĩalia
bruta. Natura aūt rōnalis inq̃tuȝ ↄgſcit vni
uerſalē boni ⁊ entis ratōeȝ: hẽ imediatū ordi
nē ad vniuerſale eſſendi p̃ncipiū. Perfectō igr̃
ratōnalis creature. nō ſolū ↄſiſtit ĩ eo qḋ ei cō
petit ſm ſuā naturā: ſed etiaȝ in eo qḋ ei attri
buitẽ ex q̃daȝ ſuꝑnaturali ꝑfectōe dīne bonita
tis. Un̄ ⁊ ſuꝑ dictū ē. q̃ vltima bt̃itudo homĩs
ↄſiſtit in q̃daȝ ſuꝑnaturali dei viſiōe. ad quam
quidē viſionē homo ꝑtingē nō pt̃. niſi ꝑ modū
addiſcētis a deo doctore. ſm illud Joh. vj. Oĩs
qui audit a patre ⁊ didicit venit ad me. Hui⁹
aūt diſcipline fit hō ꝑticeps nō ſtatim. ſed ſuc
ceſſiue ſm modū ſue nature. Oĩs aūt talis ad
diſcēs. oportet q̃ credat ad hoc q̃ ad ꝑfectā ſci
entiā ꝑueniat. Sic etiā ph̃s dic q̃ oportet ad
diſcentē credere. Unde ad hoc q̃ hō ꝑueniat ad
ꝑfectā viſionē beatitudĩs. preexigitẽ q̃ credat
deo. tanq̃ diſcipul⁹ magiſtro docenti. Et q̃uis
multa de deo ꝑ ea que facta ſūt intellecta ↄſpi
ciantẽ. Ut dicitẽ ad Ro. j. tamē altiori mō q̃tuȝ
ad plura ꝑcipit fides. q̃ ratō naturalis ex con
ſideratōne creaturaꝝ. Nec ex hoc iminet homĩ
periculū errādi: qꝛ ſicut ꝑ lumē naturale ĩtel
lect⁹ aſſentit p̃ncipijs: ita ꝑ lumē fidei diuini
tus infuſū. hō aſſentit his que ſūt fidei nō aūt
ↄtrarijs: q̃uis nō poſſit ea reſoluē in p̃ma p̃n
cipia ea clare videndo. Unde ⁊ greg⁹ in mora.
exponēs illud qḋ de⁹ dixit moyſi Exo. xxxiij.
Sta ĩ petra ⁊c̄. ſic ait. In petra moyſes poni
tur vt dei faciē ↄtempletẽ: qꝛ niſi quis fidei ſo
liditatē tenuerit. diuinā p̄ntiaȝ non agnoſcit
de qua ſoliditate de⁹ dixit. Suꝑ hāc petrā edifi
cabo eccleſiā meā. xxiiij. q. j. qꝛ ex ſola. i. ſuper
hanc fidem quam es confeſſus.

De neceſſitate credendi .§.ix.

aliqua explicite. ⁊ que. Sciendum ſm. b. tho.
ſcda ſcde. q. j. et. ij. q̃ ſemꝑ fuit neceſſariū cre
dere aliq̃d explicite. Et ĩ veteri teſtamēto apd
oĩes natōes ſufficiebat credē illa duo. q̃ ponit
apl̃s ad heb. xj. Accedentē ad deū oportet cre
dere qꝛ eſt. ⁊ q̃ inquirētiū ſe eſt remunerator.
Et in diuino eſſe includuntẽ oĩa que credim⁹
in deo eternalitẽ exiſtere. vt trinitatē ⁊ ꝑfectōes
oĩes in quibꝫ nr̃a beatitudo ↄſiſtit. In fide aũ
ꝓuidētie que ibi notatẽ cū dicitẽ. q̃ inq̃rētiū ſe
eſt remunerator: includuntẽ oĩa que a deo tp̄a
liter diſpenſantẽ ad hoĩm ſalutē. que ſūt via in
bt̃itudinē. vt redemptō facta ꝑ xp̄m. in q̃ ipli
cite ↄtinentẽ incarnatō. paſſio. reſurrectō. ⁊ h⁹
Minores q̃ credendo illa duo expſſe. credebāt ĩ
plicite oēs articulos fidei. ⁊ hoc ſufficiebat eis
Maiores vō vt ꝓphete et alij. habuerūt de qui
buſdā articul' explicitā fideȝ. In nouo aũ teſta
mēto poſt tp̄s gracie reuelate. nō ſufficit illa
duo credē explicite. ſȝ opꝫ q̃ oĩes tā maio
res q̃ miores habeāt explicitā fidē de miſterijs
xp̄i. vt incarnatōis. paſſionis. reſurrectōnis.

aſcẽſionis ⁊ hmõi. ꝑcipue de his que coĩter ſo-
lẽnizat eccľia. ⁊ que publice ꝓponunt̃. aut eti
am de miſterio trinitatis q̃tuȝ ad numeꝝ ⁊ di
ſtinctõeȝ ꝑſonaꝝ: quia hoc exꝓmit̃ ĩ miſterio
incarnatõnis vt dictum eſt ſupra: hoc eñ ꝑ ſe
eſt obiectũ fidei. quia illud ꝓprie ⁊ ꝑ ſe ad obie
ctũ ꝑtinet. ꝑ quod hõ ꝯſequit̃ btitudinẽ: ⁊ qđ
eſt via hominibꝫ veniendi ad beatitudinẽ. hoc
eſt miſteriũ incarnatõnis ⁊ paſſionis ⁊ hmõi.
vnde Augꝰ. Firmiſſime tene ⁊ nullatenꝰ dubi
tes. omnẽ hominẽ qui ꝑ ꝯcubitũ viri ⁊ mulie-
ris ꝯcipit̃ cũ originali peccato naſci. mortiq̃ꝫ
ſubiectũ: ob hoc naturalit̃ naſci filiũ ire. a q̃
ira nullꝰ liberat̃ niſi ꝑ fideȝ mediatoris homĩs
ihu xp̄i. de ꝯſe. di. iiij. Sed vt dictũ eſt in vete-
ri teſtamẽto implicitã. nũc explicitã in nouo
teſtamẽto quo ad adultos. Per accidẽs aũt ⁊ ſe
cũdario ꝑtinẽt ad obiectũ fidei. oĩa que in
ſcriptura ſacra. diuinitꝰ tradita ꝯtinent̃. Sic
ꝙ abrahã habuit duos filios. ꝙ dauid fuit fili
us yſai ⁊ hmõi. ⁊ q̃tũ ad iſta que ſecũdario ꝑ
tinẽt. nõ tenet̃ homo explicite credẽ. ſed ſoluȝ
implicite ⁊ in ꝑparatõne animi. inq̃tũ paratꝰ
eſt credẽ quicq̃d in ſacra ſcriptura ꝯtinet̃. Sȝ
tũc tenet̃ explicite credẽ qñ hoc ei ꝯſtiterit in
doctrina fidei ꝯtineri. ¶ Sed ꝯtra pt̃ ſic argui
Nullꝰ tenet̃ ad id qđ nõ eſt in eius poteſtate.
Sed credẽ aliquid explicite. nõ eſt in eiꝰ pote
ſtate. Dicit̃ eñ ad Ro. x. Quõ credent ei quẽ
nõ audierũt. Quõ audient ſine ꝑdicãte. Quõ
predicabũt niſi mittant̃. Sed ad multos nõ ẽ
miſſus predicator: ergo ⁊c̃. Rñdit. b. tho. ſcđa
ſcđe. q. ij. arti. v. ꝙ ſi in ꝑtãte homĩs dicat̃ ali
quid eſſe excluſo auxilio gracie. ſic ad multa
tenet̃ homo. ad que nõ poteſt ſine gr̃a repare
Sicut ad diligendũ deũ ⁊ ꝓximũ. ⁊ ſimilit̃ ad
credendũ articulos fidei. Sed tñ hoc pt̃ homo
cum auxilio gracie. quod quidẽ auxiliũ q̃buſ-
cũq̃ꝫ diuinitꝰ dat̃. ⁊ miſericordit̃ a deo dat̃: q̃-
bus aũt nõ dat̃. ex iuſticia ĩ penã ꝓcedẽtis pec
cati ſaltẽ originalis nõ dat̃. Ut Augꝰ dicit in
li. de natura ⁊ gracia. Et ad hoc facit quod ha
betur. de pe. diſ. ij. Quicũq̃ꝫ ab illa ⁊c̃.

¶ De obiecto fidei qđ ẽ veritas ꝓma. Ca. IIII

De obiecto fidei. ſciẽduȝ
ꝙ obiectũ fidei ẽ veritas ꝓma. Sȝ
ꝓ huiꝰ maiori declaratõe. nota ſm
b. tho. ſcđa ſcđe. q. j. ar. j. Qđ cuiuſ
libet cognoſcitiui habitꝰ obiectũ duo habet. ſ.
id qđ materialit̃ ꝯgnoſcit̃. qđ eſt ſicut materi
ale obiectũ. Sicut in ſciẽtia geometrie mate-
rialit̃ ſcita ſũt ꝯcluſiones. Formalis võ ratio
ſciẽdi ſũt ꝓncipia demõſtratõis ꝑ que ꝯcluſio-
nes cognoſcũt̃: ſicut etiã quo ad potẽtiã vi
ſiuã obiectũ materiale ẽ color ſiue coloratum
⁊ quaſi formale obiectũ ẽ lux. qua mediãte vi
det̃ coloratũ. Sic igit̃ ſi in fide ꝯſideremꝯ for-
malem ratõnem obiecti. Nihil eſt aliud q̃ veri
tas prima. Nõ eñ fides de qua loquimur aſſẽ-
tit alicui. niſi quia ẽ a deo reuelatũ. Unde ipſi
veritati diuine ĩnitit̃ tanq̃ medio. Si võ con
ſideremꝯ materialiter ea quibꝫ fides aſſentit:
nõ ſolũ eſt ipẽ deus: ſed etiã multa alia que ſub
aſſenſu fidei nõ cadunt. niſi ſm ꝙ habent ali-
quẽ ordinẽ ad deuȝ. put. ſ. ꝑ aliq̃s diuinitatis
effectꝰ homo adiuuat̃ ad tendendũ in diuinaȝ
fruitõeȝ: ⁊ ideo etiã ex hac ꝑte obiectũ fidei eſt
quodãmõ veritas ꝓma. inq̃tũ nihil cadit ſub
fide niſi in ordine ad deũ. Sicut ⁊ obiectũ me
dicine ẽ ſanitas. q2 nihil medicina ꝯſiderat ni-
ſi in ordine ad ſanitatẽ. Et ſic ea q̃ ꝑtinent ad
hũanitatem xp̄i. vel ad ſacramẽta eccleſie. vel
ad quaſcũq̃ꝫ creaturas. ⁊ oĩa illa que ĩ ſacra
ſcriptura credunt̃. cadũt ſub fide: inq̃tum per
hmõi ordinamur ad deuȝ. ⁊ eis etiã aſſentimꝯ
ꝓpter diuinã veritatẽ. Eſt aũt tale obiectũ fi-
dei aliq̃d nõ viſũ circa diuina neq̃ꝫ viſione cor
ꝑali. neq̃ꝫ viſione intellectuali. ſ. clare ⁊ demon
ſtratiue. Uiſũ tamẽ eſt illud aliq̃ modo in ge-
nerali. ſ. ſub ꝯmũi rõne credibilis. Nõ eñ cre-
dẽt quis. niſi videt ea eſſe credenda: vel ꝓpter
euidẽtiã ſignoꝝ. vel aliquid hmõi. Et eadẽ ra-
tõne idẽ eſt nõ ſcitũ. q2 oĩs ſcientia habetur
ꝑ aliqua ꝓncipia ꝑ ſe nota. ⁊ ꝑ ꝯſequens viſa.
Unde oportet quecunq̃ꝫ ſũt ſcita aliquo modo
eſſe viſa. Sed fides eſt de nõ viſis ſeu de nõ ap
parentibꝫ ſm ap̄lm ⁊ Augu. Cõtingere tamẽ
pt̃. ꝙ id quod eſt viſũ vel ſcitũ ab vno homine
etiã viatore. vt ꝙ deꝰ ſit vnꝰ. ſit ab alio creditũ
qui hoc demonſtratiue nõ nouit. id qđ coĩter
homĩbꝫ ꝓponitur vt credendũ. eſt coĩter nõ ſci
tum. Ratõnes aũt que inducunt̃ a ſanctis. ad
ꝓbandũ ea que ſũt fidei. nõ ſunt demõſtratiue
ſed ꝑſuaſiões quedã: manifeſtãtes nõ eſſe im-
poſſibile. quod in fide ꝓponit̃. vel ꝓcedunt ex
ꝓncipijs fidei. ſ. ex auctoritatibꝫ ſacre ſcriptu-
re. Ex his autem ꝓncipijs bene probatur ali-
quid apud fideles. ſicut etiam ex principijs na-
turaliter notis probatur aliquid apud oĩes.

¶ De diſtinctõne credibiliũ. §. j.

per articulos. Nota ſm. b. tho. ꝙ nomen arti
culi ſcđa ſcđe. q. j. arti. vj. ex greco videtur eſſe
deriuatum: arthoron eñ in greco quod in la-
tino articulus dicitur. ſignificat quandam co
actionem aliquarũ ꝑtiũ diſtinctarũ. et ideo ꝑ
ticule corporis ſibinuicem coaptate. dicuntur
membrorũ articuli. Et ſimiliter in gramatica
apud grecos dicuntur articuli quedã ꝑteſora
tõnis coaptate alijs dictõnibꝫ. ad exꝑimenduȝ
genꝰ eaꝝ. numeꝝ ⁊ caſũ. Unde credibilia xp̄i-
ane fidei. dicunt̃ ꝑ articulos diſtingui: inq̃tũ
in quaſdã partes diuidunt̃. habentes aliquã
coaptatõneȝ adinuicẽ. Eſt aũt obiectum fidei
aliquid nõ viſũ circa diuina: ⁊ ideo vbi occur
rit aliquid ſpeciali ratõne nõ viſum. ibi ẽ ſpe-
tialis articulus. Ubi võ multa ſm eandẽ rõeȝ
ſũt cognita vľ incognita. ibi nõ ſũt articuli di
ſtinguẽdi: ſicut aliã difficultatẽ habet ad vidẽ
dũ ꝙ deus ſit paſſus. ⁊ aliã ꝙ mortuus reſur-
rexit: ⁊ ideo diſtinguit̃ articulꝰ reſurrectõnis
ab articulo paſſiõis. Sȝ ꝙ ſit paſſus. mortuꝰ
⁊ ſepultꝰ. vnã ⁊ eandẽ difficultatẽ habent: ita

ꝙ vna ſuſcepta. nõ erit difficile aliaꝫ ſuſcipe. Et ꝓpter hoc om̄ia hec ꝑtinẽt ad vnũ articulũ. ¶ Et ſciendũ ꝙ diſtinctõ credibiliũ ꝑ articulos. fit de his de q̄bꝫ ẽ fides ſcḋm ſe. ⁊ nõ ꝺ his de quibꝫ eſt fides in ordine ad alia. Quia võ fides ꝓncipalit̃ ẽ de his que videda ſꝑam⁹ in patria: ideo ꝑ ſe ad fidẽ ꝑtinẽt illa. q̄ directe nos coadiuuãt ad vitã eternã. Sicut ſũt tres ꝑſone. om̄ipotẽtia dei. miſteria incarnatõis xp̄i ⁊ hm̄oi. Et ſcḋm iſta diſtinguuntur articuli fidei. Quedã võ ꝓponũt̃ ĩ ſacra ſcriptura vt credibilia. nõ q̄ſi ꝓncipalit̃ intẽta. ſꝫ ad ꝓdictoꝝ manifeſtatõeꝫ: ſic ꝙ abrahã hũt duos filios. ꝙ ad tactũ oſſiũ heliſei ſuſcitat⁹ ẽ mortu⁹. ⁊ hm̄oi alia q̄ narrant̃ ĩ ſacra ſcriptura. ad manifeſtatõeꝫ diuine maieſtatis vl̃ incarnatõis xp̄i. Et ſcḋm talia nõ opꝫ articulos diſtinguẽ. Qꝫ aũt diffinit̃ a q̄buſdã articul⁹ ſic. ꝙ ẽ inuiſibilis veritas de deo. artãs nos ad credenduꝫ: magis dat̃ talis diffinitõ ſcḋm ethimologiã. q̄ ſcḋm verã ei⁹ ſignificatõeꝫ. ꝓut a greco deriuat̃. Que etiã ꝑt ſaluari. qꝛ licꝫ ad credẽdũ nc̄citate coactõis nullus arcet̃. cũ credẽ ſit volũtariũ. artat̃ tñ neceſſitate finis. qꝛ accedẽtẽ ad deũ opꝫ credẽ. et ſine fide ĩpoſſibile ẽ placere deo ad heb. xj. Aliter ſaluari non poteſt Tho.

¶ De numero articuloꝝ ſci. §. ij.

endũ ꝙ aliq̄ ponũt. xiiij. aliqui tm̄. xij. Pro q̄ruꝫ declaratõe dicit. b. tho. ſcḋa ſcḋe. q. j. arti. viij. ꝙ illa ꝑ ſe ꝑtinẽt ad fidẽ. quoꝝ viſione in vita eterna ꝑfruemur. ⁊ ꝑ que ducimur ĩ vitã eternã. Duo aũt nobis ibi vidẽda ꝓponũt̃. ſ. occultũ diuinitatis. cui⁹ viſio nos bt̃os facit: ⁊ miſteriũ hũanitatis xp̄i. ꝑ quẽ etiã ĩ gloriã filiorũ dei acceſſũ habem⁹. vt dicit̃ ad Ro. v. Unde dicit̃ Jo. xvij. Hec ẽ vita eterna vt cognoſcãt te ſolũ verũ deũ. ⁊ quẽ miſiſti ih̄m xp̄m. Et iõ ꝓma diſtinctõ articuloꝝ ẽ. Qꝫ quedã ꝑtinẽt ad miſteriũ diuinitatis. q̄daꝫ ad miſteriũ hũanitatis xp̄i. qḋ eſt ſacramẽtũ pietatis vt dicit̃. j. ad thi. iij. Circa maieſtatẽ võ diuinitatis tria nob̄ credẽda ꝓponũt̃. Primo quidẽ vnitas deitatis ⁊ ad hoc ꝑtinet ꝓm⁹ articul⁹. Secũdo trinitas ꝑſonaꝝ. ⁊ de hoc ſũt tres articuli ſcḋm tres ꝑſonas. Tertõ ꝓponũt̃ nobis oꝑa diuinitatis ꝓpria Quoꝝ ꝓmũ ꝑtinet ad eſſe nature. ⁊ ſic ꝓponit̃ articul⁹ creatõis. Secũdũ võ ꝑtinet ad eẽ gr̃e ⁊ ſic ꝓponũt̃ nob̄ ſub vno articulo oĩa ꝑtinentia ad ſignificatõeꝫ hũanã. Terciũ ꝑtinet ad eſſe glorie. et ſic ponit̃ ali⁹ articul⁹ de reſurrectõne carnis ⁊ vita eterna. ⁊ ita ſũt ſeptẽ articuli ad diuinitatẽ ꝑtinẽtes. Silꝛ circa hũanitatẽ xp̄i ponũt̃ ſeptẽ alij articuli. Quoꝝ ꝓm⁹ eſt de incarnatõe ſeu ꝯceptõe xp̄i. Secũd⁹ de natiuitate ei⁹ ex ꝟgine. Terci⁹ de paſſiõe. morte. et ſepultura. Quart⁹ de deſcẽſu ei⁹ ad ĩferos. Quitus de reſurrectõe. Sext⁹ de aſcẽſione. Septim⁹ de aduẽtu ei⁹ ad iudiciũ. Et ſic in vniuerſo ſũt q̄tuordeci. ¶ Quidã tñ diſtinguũt articl'os in. xij. Sex ꝑtinẽtes ad deitatẽ. ⁊ ſex ad hũanitatẽ. Tres em̄ articl'os triũ ꝑſonaꝝ cõꝓhẽdũt ſub vno. qꝛ eadẽ eſt cognitõ triũ ꝑſonaꝝ. Articulũ de oꝑe glorificatõis diſtinguũt in duos. ſ. in reſurrectõeꝫ carnis. ⁊ glorificatõꝫ aĩe. Articulũ aũt ꝯceptõis ⁊ natiuitatis ꝯiungunt in vnũ. Iſta ſcḋa aſſignatõ. ſ. xij. videt̃ ꝯmunior ꝓcipue q̄ ad vulgares. Et adaptat̃. xij. apl'is q̄rũ ſimbol⁹. vt ponit. b. tho. in. iij. Et hoſtiẽ. in ſũma. ibi vide. Sed ꝓma que ponit. xiiij. videt̃ ratõnabilior. Nã q̄uis patris ⁊ filij ⁊ ſpũſſcti vna ſit cognitõ q̄ntum ad vnitatẽ eſſentie. que ꝑtinet ad ꝓmuꝫ articulũ. q̄ntum võ ad diſtinctõnem ꝑſonaꝝ. que eſt ꝑ relatõneꝫ originis. quodãmõ in cognitõne patris inducit̃ cognitio filij. Nõ em̄ pater eſſet ſi filiũ non haberet. quoꝝ nexus eſt ſpũſſanct⁹: ꝓpter quod q̄ntum ad hoc bene moti ſũt qui poſuerũt vnuꝫ articulum triũ ꝑſonaꝝ. Sed quia circa ſingulas ꝑſonas ſũt aliqua attẽdenda. circa que ꝯtingit eſſe errorẽ: q̄ntũ ad hoc de tribꝫ ꝑſonis poſſũt poni tres articuli. Arrian⁹ em̄ poſuit patrem om̄ipotentẽ: ſed nõ credidit filiũ eius coequalẽ ⁊ ꝯſubſtantialẽ patri. Et ideo fuit neceſſarium ponẽ articulũ de ꝑſona filij ad hoc terminandũ. Et hac ratõe ꝯtra macedoniuꝫ neceſſe fuit ponẽ articulũ terciũ de ꝑſona ſpũſſancti. Et ſilꝛ ꝯceptõ ⁊ natiuitas poſſũt poni ſub vno articulo: ⁊ etiam reſurrectõ ⁊ vita eterna ſcḋm vnã ratõeꝫ. inq̄ntũ ad vnũ ordinãt̃. Et ſcḋm aliã ratõeꝫ poſſunt diſtingui. inq̄ntũ ſeorſũ habent ſpãles difficultates. ¶ Itẽ nota ꝙ q̄uis vnum deũ eſſe. poſſit eſſe ſcitũ ꝑ demõſtratõneꝫ. quod probat ph̄us in. xij. methaph̄i. tamẽ multa de deo tenem⁹ ꝑ fideꝫ. que ph̄i naturales inueſtigare nõ valuerũt ratõne: puta circa prouidentiam eius ⁊ om̄ipotentiã. ⁊ ꝙ ipſe ſol⁹ ſit colendus. que om̄ia ꝑtinent ad articulũ de vnitate dei. Non fit aũt mentõ inter articulos de ſapientia dei ⁊ ꝓuidentia ſicut de om̄ipotentia: qꝛ om̄ipotentia includit quodãmodo oĩm ſcientiam ⁊ ꝓuidentiã. Potẽtia em̄ in habentibꝫ itellectũ. nõ operat̃ niſi ſcḋm volũtatẽ ⁊ cognitõꝫ. Non em̄ poſſet om̄ia in iſtis inferioribꝫ agẽ q̄ vellet. niſi haberet eoꝝ cognitõeꝫ ⁊ ꝓuidentiã Nomen etiã ip̄m deitatis importat ꝓuiſioneꝫ quandã. Et quia filio ⁊ ſpũiſancto ꝯuenit mitti ad ſanctificandũ creaturã. circa quod plura credẽda occurrũt: ideo circa ꝑſonam filij ⁊ ſpũſſancti plures articuli multiplicãt̃. q̄ circa ꝑſonã patris qui nũq̄ mittit̃. Et de ſacramento eukariſtie inq̄tum eſt ſacramentũ. habet eandẽ ratõeꝫ cũ alijs effectibꝫ gracie ſanctificantis. Unde ſcḋm hoc reducit̃ ad articulum ſanctã eccleſiã ⁊c̄. Inq̄tum võ ꝯſiderat̃. ꝙ ibi corpus xp̄i miraculoſe ꝯtinet̃. ſic cõcludit̃ ſub om̄ipotentia. ſicut ⁊ om̄ia alia miracula que omnipotentie attribuuntur.

¶ De ſimbolo in quo .§. iij.

continentur articuli. quid ſit. ⁊ quotuplex ſit. Qꝫtum ad ꝓmuꝫ dicit. b. tho. ſcḋa ſcḋe. q. j. ꝙ nomen ſimboli. eſt acceptũ a collectõne ſentẽtiaꝝ fidei. quia in eo ſunt collecte ille ſentẽtie

ſeu articuli. quas neceſſariū eſt explicite cre-
dere. de his que pertinent ad fidem. que diffuſe
habent̄ in ſacra ſcriptura. Sicut em̄ ait apl's
ad heb. xj. Accedentē ad deum oportet credere
Credere autē nō poteſt quis. niſi veritas quā
credat ei ꝓponatur. Et ideo neceſſariū fuit ve-
ritatem fidei in vnū colligere. vt facilius poſ-
ſit omnib ꝓponi: ne aliquis ꝑ ignorantiam a
fidei veritate deficiat. Et hanc collectōnez ſen
tentiarū importat ſimbolus. Et quia eccleſia
vniuerſalis errare nō poteſt. qm̄ ſpūſancto gu
bernatur. hoc em̄ ꝓmiſit domin⁹ diſcipulis di
cens Joh. xvj. Cū venerit ille ſpūs veritatis.
docebit vos omnē veritatem. Cuz auctoritate
vniuerſalis eccleſie ſimbolū ſit editū: nil incō-
ueniens ibi ꝯtineri poteſt. ¶ Eſt autē triplex
ſimbolū approbatū ab eccleſia. Primum quod
dicitur apoſtoloꝝ. quaſi editum ab apoſtolis.
ſ. credo qd dicitur ſubmiſſe ſeu occulte: qd ex
eo fit. quia tempe ꝑſecutōnis editum fuit. fi-
de nondū publicata. In prima aūt dicit̄ ꝛ cō-
pletorio. quaſi contra tenebras errorum prete
ritorum ꝛ futuroꝝ. Sed aliud ſimbolū. ſ. ſcdm
edituz fuit fide iam manifeſtata. ꝛ eccleſia ha
bente pacem. et ideo publice cantat̄ in miſſa.
De iſto ſimbolo dicit̄. de conſe. diſ. iiij. Bapti-
zandos oportet fidei ſimbolū addiſcere et epi-
ſcopo vel preſbitero reddere. Et intelligitur de
adultis. ꝛ loquit̄ de ſimbolo apoſtoloꝝ. i. cre-
do in deum pa ꝛc̄. vt patet de. c. c. ante. xx. Et
ratōnem hui⁹ ꝛ figuraz aſſignat Rabanus di-
cens. Prius ipſe xp̄c ceci nati oculos luto ex
ſputo facto ſupliniuit. ꝛ ſic ad aquas ſiloe mi-
ſit: quia prius debet baptizandus fide incarna
tionis inſtrui. ꝛ ſic ad baptiſmū credulus ad-
mitti: vt ſciat cuius gracie in eo eſt ꝑticeps. ꝛ
cui iam debitor fiat deinceps. de conſe. diſ. iiij.
ante baptiſmum. ¶ Secundū ergo ſimboluz
dicitur ſimbolū patrū. qui editus fuit in con-
cilio niceno. vt dicit̄ in decre. diſ. xv. §. j. Et ſci
endum q in omnib ſimbolis eadem fidei veri
tas docetur. Sed quia ibi oportet populū dili-
gentius inſtrui de fidei veritate. vbi errores i-
ſurgunt. ne fides ſimpliciū corrūpatur: ꝓpter
hoc fuit neceſſariū plura edere ſimbola. q in
nullo alio differunt. niſi q in vno pleni⁹ expli
catur. quod in alio implicite ꝯtinet̄. ſm q exi
gebat hereticoꝝ inſtantia. Et quia ꝯfeſſio fi-
dei tradit̄ in ſimbolo. quaſi ex ꝑſona totius ec
cleſie que ꝑ fidem vnitur. Fides aūt eccleſie ē
fides formata: ideo ꝯfeſſio fidei in ſimbolo tra
ditur. ſm q cōuenit fidei formate vt dicatur.
Credo in vnū deū. Et etiam ſi qui fideles fidez
nō habent formatā. ad hanc formā ꝑtingere.
ſtudeāt. Et quia nullus error exort⁹ fuit de de-
ſcenſu xp̄i ad inferos: ideo nō fuit neceſſariū
aliquā explicatōez circa hoc fieri. Et ꝓpt̄ hoc
nō iterat̄ in ſimbolo patruz. ſed ſupponit̄ taq̄
determinatū in ſimbolo apoſtoloꝝ. Nō em̄ ſe-
quens ſimbolū abolet ꝑcedens. ſed potius illō
exponit. Et melius dicit̄ in ſimbolo ſanctā ec-
cleſiam. ſine in: ꝛ cōmuni⁹ dicitur ſm leonē.
ſi tn̄ dicat̄ in ſanctā eccleſiā. erit ſenſus. Cre-
do in ſpm̄ ſanctū eccleſiaz ſanctificantē. ita q
referat̄ fides noſtra ad ſpm̄ ſanctū. qui eccleſiā
ſanctificat. Vel ſm Augu. intelligitur q i ec-
cleſia ꝯuerſans credit in deum. de conſe. diſti.
iiij. prima. ¶ Terciū ſimboluz eſt athanaſij. ſ.
Quicūq3 vult ſaluus eſſe ꝛc̄. Sed hoc non ha
bet ratōez ꝛ vim ſimboli. ex eo q athanaſi⁹ cō-
poſuit: quia patriarcha alexandrin⁹ fuit non
papa. ad quē ſolū ſpectat ſimbolū edere. Sed
ex hoc q eccleſia ſeu ſūm⁹ pontifex. vidēs q il-
lud quod ꝯpoſuit athanaſius ꝑ moduz cuiuſ-
dam doctrine. integrā fidei veritatem breuiter
ꝯtinebat: acceptauit et approbauit ꝓ ſimbolo
vt quaſi regula fidei habeat̄. Notandū etiam
q in illo ſimbolo patrum factum in nicena ſi
nodo. dicebat̄ prius in articulo de ſpūſancto.
Et in ſpm̄ ſanctū ex patre ꝓcedentem ꝛ patre
filioq3 coequalez ꝛc̄. Et in geſtis ꝑme epheſine
ſinodi legitur. q ꝑlecto ſimbolo nicene ſinodi
decreuit ſancta ſinodus aliam fidem nulli lice
re ꝓferre. conſcribere vel cōponere ſub ana-
thematis pena. Et idem firmatū eſt in calcedo
nēſi ꝯcilio. Sed poſtmodū ab remouēdum er
rorē grecorū qui inſurrexit circa ꝑſonam ſpūſ
ſancti. ꝛ veritatem declarandā in alio concilio
vniuerſali fuit additū. Et in ſpm̄ ſanctum ꝛc̄.
Qui ex patre filioq3 ꝓcedit. Nec per hoc incur
rit ſententiā excōicatōis ſequens ſinodus ge-
neralis. quia addit ad ſimbolū nicenū: tum q
prohibitō ꝛ ſententia ſinodi epheſine ſe exten-
dit ad priuatas ꝑſonas. quarū nō eſt determi-
nare de fide. Non em̄ ꝑ hmōi ſententiaz gene-
ralis ſinodi. ablata eſt poteſtas ſequenti ſino-
do. nouam editōnem ſimboli facere ad magis
exponendū ꝛ declarandū ipſa contenta in ſim
bolo. Sic enim quelibet ſinodus obſeruauit.
vt ſequens ſinodus aliquid exponeret. ſupra
id quod precedēs expoſuerat. ꝓpter neceſſita-
tem alicui⁹ hereſis inſurgētis. tum etiaz quia
quod additū fuit ſeu cōpoſitū in ſequēti con-
cilio vniuerſali. nō cōtinet aliam fidem q̄ pri-
us. i. contrariam ꝛ aduerſam. quod importat
aliud relatiuū diuerſitatis. ſed eandem magis
declarat. Sic exponit̄ etiam illud apl'i ad ga-
la. j. Siquis vobis aliud euangelizauerit pre
ter id quod vobis euāgelizaui. etiā ſi angelus
de celo: anathema ſit. Credendū ē alios veros
p̄dicatores galatis predicando multa dixiſſe. q̄
non dicit apl's. Nec tn̄ fuerūt excōicati. quia
non dixerunt aliud q̄ apl'us. i. contrarium fi
dei per ipm predicate: q̄uis potuerunt dicere
multa que apl'us non dixerat ad maiorem de-
clarationem dictorum per eum.

¶ Compoſitō ſimboli .§. iiij.

pertinet ſolū ad ſūmum pontificem. Et ratio
eſt. quia editō ſimboli fit in ſinodo ſeu cōcilio
generali: ſed ſinodus generalis auctoritate ſo-
lūmodo ſūmi pontificis poteſt congregari. vt
habet̄ in decre. diſ. xvij. ꝑ totum. ergo ad ipm

ſpectat editõ ſimboli. Pro huiꝰ maiori declara
tione dicit. b. tho. ſcđa ſcđe. q. j. ꝙ noua editio
ſimboli neceſſaria eſt ad vitanduꝫ errores in-
ſurgentes. Unde ad illius auctoritatẽ ꝑtinet ſe
tentialiter determinare ea que ſũt fidei. vt ab
omnibus incõcuſſa fide teneat̃. Hoc autẽ ꝑti-
net ad auctoritatẽ ſũmi pontificis. ad quẽ ma
iores ⁊ difficiliores eccleſie queſtiones referun
tur. Dicitur enĩ in decre. diſ. xvij. Et ſunt ver-
ba pelagij pape ſcribentis his qui ꝯuenerant
ad illicitam ꝯuocatõeꝫ Johis conſtãtinopoli
tani. Multis de vno apoſtolicis ⁊ canonicis at
qꝫ eccl'iaſticis ĩſtruimur regulis. nõ debẽ abſqꝫ
ſentẽtia romani põtificis concilia celebrari.
Quapropẽ recte nõ ꝯciliũ ſꝫ veſtꝝ ꝯuẽticulũ
vel ꝯciliabulũ ceſſeat̃: ⁊ q̃cq̃d in eo actũ ẽ. irri
tũ habeat̃ ⁊ vacuũ. Et ita maiores ⁊ difficilio
res queſtiões vt ſancta ſinodꝰ ſtatuit ⁊ bẽa cõ
ſuetudo exegit. ad ſedẽ aplicã ſemꝑ referant̃.
Et. xxiiij. q. j. dicit Innocẽtiꝰ. Quotiens fidei
rõ ventilat̃. arbitror omnes fratres ⁊ coep̃os
nõ niſi ad petrũ. i. ſui nomis ⁊ honoris aucto-
ritatem referre debere. ꝙ per totum mundum
poſſit eccleſijs prodeſſe omnibꝰ: hec ibi. Unde ⁊
xp̃c Luc. xxij. petro dixit quẽ ſũmum pontifi-
cem conſtituit. Ego pro te rogaui petre vt nõ
deficiat fides tua. ⁊ tu aliqñ conuerſus confir
ma fratres tuos. Et ratõ huiꝰ eſt ſm tho. quia
fides vna debet eſſe totius eccleſie. ſm illud. j.
ad Corin. j. Idipſum dicatis omnes ⁊ nõ ſint
in vobis ſciſmata: quod ſeruari non poſſet. ni
ſi queſtio de fide exorta determinaret̃ per euꝫ
qui toti eccleſie p̃eſt. vt ſic eius ſententia a to-
ta eccleſia firmiter teneat̃. Et ideo ſequitur ꝙ
ad ſolã auctoritatẽ pontificis ſũmi. ꝑtinꝫ no
ua editio ſimboli: ⁊ ſimiliter declaratõ creden
dorũ in dubijs occurrẽtibꝰ vt dictũ eſt. Unde ⁊
Hiero. xxiiij. q. j. ſic ait ad damaſũ. Hec eſt fi-
des beatiſſime papa. quã in catholica eccleſia
didicimꝰ. quãqꝫ ſemꝑ tenuimꝰ: in qua ſi minꝰ
perite aut parꝝ caute forte aliquid poſitũ eſt.
emẽdari cupimꝰ a te. qui petri ⁊ fidem ⁊ ſedem
tenes. Si aũt hec noſtra confeſſio aplatus tui
iuditio cõprobatur. quicũqꝫ me culpare volu
erit. ſe imperitũ vel maliuolũ vel etiã nõ ca-
tholicum ſed hereticũ ꝓbabit hec dicit Hiero.
in quodã libello. vbi exponit ſimbolum in fi-
ne. ¶ Et nota ꝙ eccleſia que errare nõ poteſt
⁊ fides que nõ pt̃ deficere. eſt eccleſia romana
et fides romane eccleſie. Unde Hiero. Sancta
romana eccleſia que ſemꝑ ĩmaculata ꝑmãſit.
dño ꝓuidẽte ⁊ beato petro aplõ opeꝫ ferẽte: in
futuro manebit ſine vlla hereticoꝝ inſultatõe
ſ. ꝑualente ſm glo. atqꝫ firma et ĩmobil' omni
tp̃e ꝑſiſtet. xxiiij. q. j. hec ẽ fides. Et. q. e. dicit
Luciꝰ papa. A recta fide ⁊ apoſtolico tramite
ꝓpter vllã ꝑturbatõeꝫ nolite recedere. ſcientes
quia beati qui ꝑſecutõeꝫ paciũt̃ ꝓpter iuſtici-
am: hec eſt aploꝝ viua traditõ. hec vera cari-
tas que predicanda eſt. ⁊ precipue diligẽda fo
uenda et ab omnibꝰ fiducialiter tenenda: hec
ſancta ⁊ apoſtolica mater omniũ eccleſiaruꝫ
xp̃iana eccleſia. ꝑ dei om̃ipotẽtis grãm a tra-
mite aplice traditõnis nũq̃ erraſſe ꝓbat̃. nec
hereticis prauitatibꝰ deprauãda ſuccubuit: ſꝫ
vt in exordio normã fidei xp̃iane ꝑcepit ab au
ctoribꝰ ſuis aploꝝ xp̃i principibꝰ. illibata fide
tenꝰ manet. Ubi glo. dicit ꝙ eccleſia que erra-
re nõ pt̃. dicit̃ nõ papa ſed ꝯgregatõ fideliũ:
qui. ſ. tenẽt fideꝫ. quã docuit petrꝰ cũ alijs apo
ſtolis. Et hec dicit̃ eccleſia romana ⁊ fides ro-
mane eccleſie. ſiue ſint rome ſiue alubi. Et ꝑ
hac orauit xp̃c. xxj. diſ. §. j. Et volũtate labio-
rum ſuoꝝ nõ fraudabit̃. Pelagiꝰ etiã papa di
cit diſ. xxj. Quis vniuerſe ꝑ orbẽ catholice ec
cleſie. vnꝰ thalamꝰ xp̃i ſit: tamẽ ſancta roma-
na eccl'ia catholica ⁊ apoſtolica nullis ſinodi
cis ꝯſtitutis ceteris eccleſijs p̃lata ẽ. ſꝫ euãge-
lica voce dñi ⁊ ſaluatoris noſtri p̃matũ obtinu
it. Tu es: inquit. petrꝰ ⁊ ſuꝑ hãc petrã edifica
bo eccleſiã meã. ⁊ infra. Hec ergo prima ſedes
petri romana eccleſia. nõ hebens maculã ne-
qꝫ rugaꝫ. nec aliquid hmõi. glo. arguit et vbi-
cũqꝫ ſunt boni ibi ẽ eccleſia. Et nota ꝙ macu-
la pt̃ referri ad hereſim. ⁊ ruga ad ſciſma. Uel
etiã macula ad mortale. qđ qui habet ⁊ ſi nu-
mero. nõ tamẽ merito eſt de eccleſia. Ut dicit
Hiero. de pe. diſ. j. eccleſia. Hinc etiam Hiero.
ait. Qm̃ vetus oriens inter ſe populorũ furo-
re colliſus. indiſciſſam domini tunicã et deſuꝑ
textam minutatim per fruſta decerpit. et xp̃i
vineam exterminãt vulpes. inter lacos contri
tos qui nõ habent aquã ⁊ difficile vbi fons ſi-
gnatus ⁊ ortus ille concluſus ſit. poſſit intelli
gi. Ideo mihi cathedrã petri. ⁊ fidẽ aplico ore
laudatã cenſui ꝯſulendã: inde nũc anime mee
poſtulans cibũ. vnde olim xp̃i veſtimenta ſu-
ſcepi. Neqꝫ do vaſtitas tanta elementi liquen-
tis. ⁊ interiacẽs latitudo terraꝝ. me ab precio
ſe margarite potuit inquiſitõne prohibẽ. Ubi
cunqꝫ fuerit corpus. ꝯgregabunt̃ ⁊ aquile. ꝓ-
fligato a ſobole mala patrimonio apđ nos ſo
los incorrupta patrũ oĩno ſeruat̃ auctoritas
Ibi ceſpite terra ſecũdo dñici ſemis puritateꝫ
cẽteno fructu refert. Hic obruta ſulcis frumẽ
ta. loliũ. auenaſqꝫ degenerãt. Nũc in occidente
ſol iuſticie orit̃. In oriẽte aũt lucifer ille q̃ ceci
derat ſuꝑ ſidera poſuit tronũ ſuum. Uos eſtis
lux mũdi. vos ſal terre. vos vaſa aurea et ar-
gẽtea. Hinc vaſa teſtea. virgã ferreã ⁊ eternuꝫ
operiunt̃ incendiũ. Quis igit̃ tui me terreat
magnitudo. tñ inuitat hũanitas. A ſacerdote
victimã ſalutarẽ. a paſtore preſidiũ ouis fla-
gito. Faceſcat iuidia romani dominij recedat
ambitõ. Cũ ſucceſſore piſcatoris xp̃i diſcipulo
loquor: ego nullũ premiũ niſi xp̃m ſequẽs be-
atitudini tue. i. cathedre petri cõione ꝯſortior
Suꝑ illã eccleſiã fundatã ſcio. quicũqꝫ extra
domũ agnũ comederit. ꝓphanus ẽ. Si quis in
noe archa nõ fuerit. ꝑibit regnãte diluuio. hec
om̃ia Hiero. ad damaſũ papã. xxiiij. q. j. Qm̃.